

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1911. Första kammaren. Nr 20.

Onsdagen den 5 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet greve *Hamilton* aflämnade Kungl. Maj:ts nedan-nämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ändrad lydelse af § 7 i nådiga aflöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar den 15 november 1907;

2:o) angående anordnande af farled mellan Storvindeln och Nedre Gautsträsk;

3:o) angående om- och tillbyggnad af Stockholms hospital m. m.;

4:o) med förslag till stadga om skjutsväsendet; och

5:o) angående visst undantag från gällande bestämmelser om tiden för skjutsentreprenader.

Justerades protokollet för den 29 nästlidne månad.

Upplästes ett ingifvet läkarintyg af följande lydelse:

Att landtbruksingenjören *Emil Berggren*, ledamot af Riksdagens Första kammare, under loppet af ännu 14 dagar på grund af sjukdom (Neurit. diab.) är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygas härmed på heder och samvete.

Ulricehamn den 3 april 1911.

J. A. Andersson.

Leg. läkare.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af bankoutskottet i dess memorial nr 13, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

Första kammarens protokoll 1911. Nr 20.

Den, som i likhet med Första kammaren vill bifalla hvad utskottet hemställt, i följd hvaraf §§ 36 och 38 bankoreglementet samt aflöningsstaten för riksbanken, i hvad den angår riksbankens styrelse, skola i nedannämnda delar erhålla följande ändrade lydelse:

§ 36.

Mom. 2. För fullmäktige — — — Riksdagen.

Mom. 3. På sätt § 71 — — — ordföranden inträffar.

Mom. 4. När fullmäktig etc. (se nuvarande mom. 5) — — — — inträda.

I öfrigt inkallas den af Konungen förordnade suppleanten, när förfall för ordföranden anmäls, och annan suppleant i den ordning och för de fall, § 38 omförmåler.

§ 38.

Mom. 1. Sedan val af fullmäktige verkställts af Riksdagen genom dess därtill utsedde valmän samt fullmäktige erhållit meddelande om valets utgång, utse fullmäktige inom sig tre deputerade, en förste och två andre, för tiden till dess under följande år meddelande om då hållet nytt val till fullmäktige inkommit. Deputerade åligger, att i öfverensstämmelse — — (se nuvarande mom. 1) — — — förvaltningen i öfrigt.

Mom. 2. Ordföranden och deputerade äga åtnjuta semesterledighet enhvar en och en half månad årligen.

Mom. 3. Fullmäktige utse — — rörande ärende.

Detta uppdrag — — — af deputerad.

Mom. 4. Fullmäktige utse vidare inom sig eller bland de utaf Riksdagen valda suppleanterna en vikarierande deputerad att tjänstgöra, när ordinarie deputerad begagnar sig af semesterledighet eller på grund af sjukdom eller eljest är tillfälligt hindrad att delta i bankens styrelse.

Mom. 5. Aflöningsförmånerna för fullmäktige och deras deputerade, för den fullmäktig, som besörjer tillsynen vid riksbankens pappersbruk och tryckeri, samt för vikarierande deputerad äro bestämda i den af Riksdagen fastställda aflöningsstaten.

Mom. 6. Är styrelsen ej så fulltalig, som för besluts fattande erfordras, enligt hvad i § 39 föreskrifves, inkallas suppleant, utsedd af Riksdagen. När af sådan anledning suppleant deltagar i riksbankens styrelse, äger han att för tiden i fråga af bankens medel uppbära ersättning med belopp, motsvarande det för fullmäktig i staten anvisade arfvode; dock att, om den till tjänstgöring sålunda inkallade är utsedd till vikarierande deputerad, särskild ersättning för sådan tjänstgöring ej utgår.

Mom. 7. Då vid förfall för ordföranden den af Konungen förordnade suppleanten tjänstgjort, utgår till denne ersättning såsom i mom. 6 sägs, dock ej för längre tid än — — — (se nuvarande mom. 7) — — — i riksbankens tjänst.

Aflöningsstat för Sveriges riksbank.**Riksbankens styrelse:**

sju fullmäktige uppbära enhvar i årligt arvode kronor 4,000
 hvarförutom följande befattningshafvande åtnjuta för år
 räknadt:

-----	-----	-----
förste deputeraden	”	16,000
två andre deputerade hvardera	”	11,000
den fullmäktig, som besörjer tillsynen vid riksbankens pappersbruk och tryckeri	”	2,000
samt vikarierande deputerad, när därtill utsetts ordinarie fullmäktig	”	6,000
Har till vikarierande deputerad utsetts en af supplean- terna, åtnjuter han för år räknadt	”	10,000

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutit
 afslå utskottets hemställan.»

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja— 31;

Nej—109.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och
 afsändt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag nr
 296, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes
 utfallit med 56 ja och 156 nej, samt att båda kamrarnas samman-
 räknade röster befunnits utgöra 87 ja och 265 nej, hvadan beslut i
 frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-
 propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver föl-
 jande af statsutskottet i dess memorial nr 31, punkten 2, föreslagna
 och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

»Den, som i likhet med Första kammaren vill, att Riksdagen för
 uppehållande vid universitetet i Lund af undervisning och examination

i teologisk encyklopedi och teologiska prenotationer, enligt de närmare bestämmelser, som af Kungl. Maj:t meddelas, på extra stat för år 1912 anvisar ett belopp af 5,000 kronor, under villkor att, därest vederbörande lärare är innehafvare af docentstipendium, arvodet för ifrågasvarande undervisning och examination skall minskas, så att detsamma jämte stipendiet ej öfverstiger 5,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren afslagit Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.»

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—89;

Nej—52.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 297, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 43 ja och 172 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 132 ja och 224 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial nr 32 föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

»Den, som i likhet med Första kammaren vill,

a) godkänna följande ordinarie stat och öfvergångsstat för nedre justitierevisionen att tillämpas från och med år 1912:

Ordinarie stat.

	K r o n o r					Summa.	
	Lön eller motsva- rande.	Tjänst- görings- pennin- gar eller motsva- rande.	Arf- vode.	Orts- till- lägg.			
1 revisionssekreterare ...	5,000	2,500	—	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.	
14 revisionssekreterare ...	70,000	35,000	—	8,400	113,400		
1 konstituerad revisions- sekreterare, arfvode	5,000	2,500	—	—	7,500		
4 konstituerade revisions- sekreterare, arfvoden	20,000	10,000	—	—	30,000		
1 protokollssekreterare	2,600	1,600	500	300	5,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med yt- terligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.	
1 protokollssekreterare	2,600	1,600	—	300	4,500		
3 protokollssekreterare	7,800	4,800	—	900	13,500		
1 registrator	2,600	1,600	500	300	5,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med yt- terligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.	
1 registrator	2,600	1,600	—	300	4,500		
1 kanslist.....	2,200	1,500	—	300	4,000		
1 skrifbiträde	600	450	—	150	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200, kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.	
11 skrifbiträden	6,600	4,950	—	1,650	13,200		
1 förste vaktmästare ...	900	450	—	150	1,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.	
1 vaktmästare	700	350	—	150	1,200		
3 vaktmästare	2,100	1,050	—	450	3,600	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.	
Till arfvoden åt vikarier för beredande af se- mester åt revisions- sekreterarna.....	—	—	—	—	22,500		
Till arfvoden åt extra re- visionssekreterare ...	—	—	—	—	5,000		
Till amanuenser, ersätt- ningar för vissa se- mestervikariat, till- fälliga skrifbiträden samt gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän och extra ordinarie vaktmästare	—	—	—	—	35,500		
Summa	—	—	—	—	279,200		

Anm.

1. Arfvode utgår till den protokollssekreterare, som biträder vid mottagning af veckomål, och åtnjutes under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

2. Arfvode utgår till den registrator, som ombesörjer verkets ekonomi och uppbörd m. m., och åtnjutes under samma villkor som tjänstgöringspenningar.

3. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Öfvergångsstat.

	K r o n o r			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 protokollssekreterare	2,500	1,200	3,700	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
3 protokollssekreterare	7,500	3,600	11,100	
Summa	—	—	14,800	

b) besluta, att under den ordinarie staten skall införas följande bestämmelse:

»Denna lönestat träder i kraft den 1 januari 1912 under förutsättning, att Kungl. Maj:t dessförinnan meddelat föreskrift därom,

dels att de å denna stat upptagna protokollssekreterare och skrifbiträden skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, tjänstgöra i medeltal minst 6 timmar hvarje söckendag; samt

dels att registratorerna och kanslisten skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag»;

c) godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med befattning å den ordinarie staten förenade aflöningsförmåner, nämligen;

att innehafvare — — — förhöjning;

att semester årligen må, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas af protokollssekreterarna, registratorerna, kanslisten och skrifbiträdena enhvar under en månad;

att tjänsteman — — — i sammanhang därmed;

d) besluta

att enhvar — — — bestämmelser;

att, sedan af Kungl. Maj:t bestämts, hvilka nuvarande ordinarie protokollssekreterare å hittills gällande stat skola vid 1912 års ingång öfvertaga de fem i den nya ordinarie staten upptagna protokollssek-

reterarbefattningarna, öfriga ordinarie protokollssekreterare å den gamla staten skola såsom öfvertaliga uppföras å öfvergångsstaten; att de — — — utrönas;

e) stadga, att — — — 2,075 kronor;

f) höja ordinarie anslaget till nedre justitierevisionen från 161,000 kronor med 133,000 kronor till 294,000 kronor;

röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutat

a) godkänna följande ordinarie stat och öfvergångsstat för nedre justitierevisionen att tillämpas från och med år 1912:

Ordinarie stat.

	K r o n o r					Summa.	
	Lön eller motsvarande.	Tjänstgöringspenningar eller motsvarande.	Arfvode.	Orts-till-lägg.			
1 revisionssekreterare...	5,000	2,500	—	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.	
11 revisionssekreterare...	55,000	27,500	—	6,600	89,100		
1 konstituerad revisionssekreterare, arfvode	5,000	2,500	—	—	7,500		
7 konstituerade revisionssekreterare, arfvoden	35,000	17,500	—	—	52,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.	
1 protokollssekreterare	2,600	1,600	—	300	4,500		
3 protokollssekreterare	7,800	4,800	—	900	13,500	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.	
1 förste registrator	3,600	1,800	—	400	5,800		
1 förste registrator	3,600	1,800	—	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr., efter 10 år med ytterligare 500 kr. och efter 15 år med än ytterligare 500 kr.	
1 registrator	2,600	1,600	—	300	4,500		
1 kanslist.....	2,200	1,500	—	300	4,000		
Transport	—	—	—	—	195,300		

	K r o n o r					Summa.
	Lön eller motsvarande.	Tjänstgöringspenningar eller motsvarande.	Arfvode.	Orts-tilllägg.		
Transport	—	—	—	—	—	195,300
1 skrifbiträde	600	450	—	150	—	1,200
11 skrifbiträden	6,600	4,950	—	1,650	—	13,200
1 förste vaktmästare ...	900	450	—	150	—	1,500
1 vaktmästare	700	350	—	150	—	1,200
3 vaktmästare	2,100	1,050	—	450	—	3,600
Till arfvoden åt vikarier för beredande af semester åt revisionssekreterarna.....	—	—	—	—	—	22,500
Till arfvoden åt extra revisionssekreterare ...	—	—	—	—	—	5,000
Till amanuenser, ersättningar för vissa mestervikariat, tillfälliga skrifbiträden samt gratifikationer åt extra ordinarie tjänstemän och extra ordinarie vaktmästare	—	—	—	—	—	32,800
Summa	—	—	—	—	—	276,300

Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kr. och efter 10 år med ytterligare 200 kr.
 Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
 Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr. och efter 10 år med ytterligare 100 kr.

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej till honom utgå äfvensom å lönen afdragas 100 kronor årligen.

Öfvergångsstat.

	K r o n o r			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa	
1 protokollssekreterare	2,500	1,200	3,700	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter 10 år med ytterligare 500 kr.
4 protokollssekreterare	10,000	4,800	14,800	
Summa	—	—	18,500	

b) under den ordinarie staten införa följande bestämmelse:

»Denna lönestat träder i kraft den 1 januari 1912 under förutsättning, att Kungl. Maj:t dessförinnan meddelat föreskrift därom,

dels att de å denna stat upptagna protokollssekreterare skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, tjänstgöra i medeltal minst 6 timmar hvarje söckendag; samt

dels att förste registratorerna, registratorn och kanslisten skola, i den mån ej undantag kunna anses böra stadgas eller för särskilda fall efter pröfning medgifvas, vara å tjänsterummet tillstädes minst 6 timmar hvarje söckendag»;

c) godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de med befattning å den ordinarie staten förenade aflöningsförmåner, nämligen:

att innehafvare — — — förhöjning;

att semester årligen må, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas af förste registratorerna enhvar under en och en half månad samt af protokollssekreterarna, registratorn, kanslisten och skrifbiträdena enhvar under en månad;

att tjänsteman — — — i sammanhang därmed;

d) föreskrifva,

att enhvar — — — bestämmelser;

att, sedan af Kungl. Maj:t bestämts, hvilka nuvarande ordinarie protokollssekreterare å hittills gällande stat skola vid 1912 års ingång öfvertaga de fyra i den nya ordinarie staten upptagna protokollssekreterarbefattningarna, öfriga ordinarie protokollssekreterare å den gamla staten skola såsom öfvertaliga uppföras å öfvergångsstaten; samt att de — — — utrönas;

e) stadga, att — — — 2,075 kronor;

f) höja det ordinarie anslaget till nedre justitierevisionen från 161,000 kronor med 133,800 kronor till 294,800 kronor.»

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—113;

Nej—27.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerat och afsändt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 298, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 86 ja och 128 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 199 ja och 155 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial nr 33, punkten 1, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

»Den, som i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må å staten för generalstabens fast anställda personal upptaga 3 nya kaptensbeställningar af första klassen och 2 nya aktuariefattningar, samt att följaktligen statens slutsumma skall utgöra 343,485 kronor och anslaget till generalstabens fast anställda personal, nu 321,315 kronor, höjas med 22,170 kronor till 343,485 kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren beslutat, att å staten för generalstaben uppföra en ny aktuariefattning, samt att följaktligen statens slutsumma skall utgöra 322,815 kronor och anslaget till generalstabens fast anställda personal, nu 321,315 kronor, höjas med 1,500 kronor till 322,815 kronor».

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—115;

Nej—24.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justeradt och afsändt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 299, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 59 ja och 156 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 174 ja och 180 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nejpropositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial nr 33, punkten 2, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

»Den, som i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må godkänna Kungl. Maj:ts förslag till stater för artilleriet med tygstater (bilagorna nr 42—49 vid statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden den 13 januari 1911), slutande jämte förut fastställd stat för Gottlands artillerikår och artilleriets tygstater å tillhopa 3,568,194

kronor, samt höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 17,986,176 kronor, med 165,244 kronor till 18,151,420 kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutat godkänna förslag till stater för artilleriet af lika lydelse som staterna för innevarande år med den ändring, att dels å staterna för Norrlands och Smålands artilleriregementen uppföres ytterligare en major, och dels att i staten för Boden—Karlsborgs artilleriregemente uppföras de af Kungl. Maj:t föreslagna nya beställningar, slutande samtliga dessa stater å tillhopa 3,459,584 kronor, samt höja anslaget till aflöning och rekrytering m. m., nu 17,986,176 kronor med 56,634 kronor till 18,042,810 kronor.»

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—114;

Nej—22.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsänt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 300, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 75 ja och 140 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 189 ja och 162 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial nr 33, punkten 5, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

»Den, som i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må för anskaffande af ingenjörmateriel m. m. för Bodens ingenjörkår bevilja 117,000 kronor samt häraf å extra stat för år 1912 anvisa 17,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra kammaren, beslutat att för anskaffande af ingenjörmateriel m. m. för Bodens ingenjörkår å extra stat för år 1912 bevilja 17,000 kronor.»

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—122;

Nej—20.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 301, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 69 ja och 146 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 191 ja och 166 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial nr 33, punkten 6, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

»Den, som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen må, med bifall till statsutskottets hemställan i punkt 39:o af utlåtandet nr 4, för komplettering af ballongmateriel på extra stat för år 1912 anvisa ett belopp af 59,000 kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, beslutat att afslå hvad utskottet i nämnda punkt hemställt.»

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—120;

Nej—19.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 302, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 82 ja och 133 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 202 ja och 152 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Anställdes jämlikt § 65 riksdagsordningen omröstning öfver följande af statsutskottet i dess memorial nr 33, punkten 7, föreslagna och af båda kamrarna godkända voteringsproposition:

»Den, som, i likhet med Första kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till statsutskottets hemställan i punkt 40:o af utlåtandet nr 4, må till anskaffning af belysningsmateriel bevilja 165,000 kronor samt häraf å extra stat för år 1912 anvisa 82,500 kronor; röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra kammaren, afslagit hvad utskottet i nämnda punkt hemställt.»

Vid omröstningens slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—123;

Nej—18.

Sedan protokoll öfver omröstningen blifvit uppsatt, justerad och afsändt till Andra kammaren, ankom därifrån ett protokollsutdrag, nr 303, som upplästes och hvaraf inhämtades, att omröstningen därstädes utfallit med 84 ja och 132 nej samt att båda kamrarnas sammanräknade röster befunnits utgöra 207 ja och 150 nej, hvadan beslut i frågan blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionen.

Herr statsrådet *Svartz* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående tilläggspension å allmänna indragningsstaten åt förra stockmakaren T. F. Lund;

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt sergeanten af första klassen vid Karlskrona grenadjärregemente Ernst Hjalmar Hultstrand;

3:o) angående understöd åt officers- och underofficerskärer, hvilka åsamkas förlust i afseende å en del dem tillhöriga byggnader å mötesplatser; och

4:o) angående inlösen af en underofficerskåren vid Gottlands infanteriregemente tillhörig byggnad å Visborgs slätt.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdetes fortsättande kl. 7 på aftonen.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran bevillningsutskottets under gårdagen bordlagda betänkande nr 16 äfvensom lagutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nr 30 och 31.

Om upphäfvande af adelns vetorätt i privilegiefrågor.

Föredrogos ånyo konstitutionsutskottets den 1 och 4 innevarande april bordlagda utlåtande nr 18, i anledning af väckta motioner om sådan ändring af § 114 regeringsformen, att ridderskapets och adelns rätt till veto i privilegiefrågor upphäfves.

I en inom Första kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 97, hade herr *Hellberg* hemställt, att »Riksdagen måtte besluta sådan ändring af § 114 regeringsformen, att ridderskapets och adelns privilegier, förmåner, rättigheter och friheter kunna utan ridderskapets och adelns bifall ändras eller upphäfvas».

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 327, hade herr *Eriksson* i Grängesberg, under hänvisning till den motivering, herr *Hellberg* förebragt i sin förutnämnda motion, framställt samma yrkande som denne.

Utskottet hade i förevarande utlåtande på åberopade skäl hemställt, att herr *Hellbergs* ifrågavarande motion nr 97 i Första kammaren och herr *Erikssons* i Grängesberg ifrågavarande motion nr 327 i Andra kammaren icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Hellberg*: Det tillhör mig att hålla »liktal» öfver här föreliggande utskottsutlåtande. Jag skall fatta mig tämligen kort. Ämnet är icke utaf det slag, att det egentligen inbjuder till något längre anförande.

I det lagutskottets utlåtande, som afgafs med anledning af justitieombudsmannens framställning i fråga om upphäfvande af adelns forum privilegatum, uttalades bland annat, att »allt vidare ordande därom, huruvida ifrågavarande, på börden grundade olikhet inför lagen mellan en viss mindre klass af medborgare och samhällets öfriga medlemmar bör upprätthållas eller icke, torde vara öfverflödigt». Konsekvensen däraf syntes mig vara den, att all på börden grundad olikhet i rättigheter mellan en viss mindre klass af medborgare och samhällets öfriga medborgare måste anses föråldrad och böra upphäfvas. Jag trodde, att den meningen kunde utdragas ur den, som vann kammarens enhälliga gillande.

Men det befinnes, att jag i detta fall fullkomligt misstagit mig. Utskottsmajoriteten anser, att adelns vetorätt mot regering och Riksdag är riktig och tillbörlig, och att den bör upprätthållas. Endast i det

fall, att uppenbara missbruk af denna rätt föreligga, skulle det kunna finnas anledning att afskaffa den. Men hur skola då sådana missbruk ske? Om vi se tillbaka på den fråga, som föranlett min motion, så finna vi redan från första riksdagen efter representationsreformen ett enhälligt beslut, att adelns forum privilegium skulle upphöra. Detta beslut blef emellertid af någon anledning icke expedieradt, så att adelsmötet kom icke att uttala sig om det. Men påföljande riksdag, år 1868, beslöts' lika enhälligt, att nämnda rätt skulle försvinna, och när beslutet sedermera kom till adelsmötets pröfning, afslogs det. Så förfliöt ungefär $\frac{1}{4}$ århundrade, utan att frågan vidare upptogs. När den så år 1893 åter kom före, beslöto Riksdagens båda kamrar lika enhälligt, att forum privilegium skulle upphöra; och återigen afslog adelsmötet Riksdagens enhälliga beslut. Så förgick återigen ett och ett halft årtionde, och när frågan år 1907 upptogs på nytt, beslöto lika enhälligt Riksdagens båda kamrar, att samma forum privilegium skulle upphöra; och äfven då afslog adelsmötet beslutet.

*Om upphäf-
vande af
adelns veto
rätt i privi-
legiefrågor.
(Forts.)*

Så har alltså denna adelns vetorätt blifvit utöfvad. Utskotts- majoriteten anser bestämdt, att något missbruk härigenom icke har öfvats. Ja, den säger till och med, att lagstiftningsarbetet icke ens menligt påverkats däraf. Genom upprepade afslag på tre enhälliga Riksdagens beslut med långa mellantider har en reform, som afser att i samhället genomföra likhet inför lagen, undanskjutits i mer än 40 års tid, så att till slut justitieombudsmannen ansett sig uppfordrad att ingripa — men några missbruk hafva enligt utskottets mening icke förekommit.

Huru skola då — frågar jag ännu en gång — några missbruk öfverhufvud taget kunna förekomma? Jag inser knappt, hur det skall kunna ske. Och endast om »uppenbara missbruk» föreligga, rättfärdigas enligt utskottets mening afskaffandet af vetorätten. Då är, såvidt jag förstår, denna vetorätt garanterad fortbestånd för all framtid — för så vidt på utskottsmajoriteten beror.

Men — det finns ofta ett men — utskottsmajoriteten är inte garanterad fortbestånd för alltid och inte heller den majoritet i Riksdagen, som står bakom den, och dess uppfattning af adelns vetorätt såsom ett slags »tabu», är dömd till förgängelse.

För närvarande är emellertid ingenting att göra mot majoritetens mening. Men genom de motioner, som väckts i denna och därmed sammanhängande frågor, tror jag i alla fall, att situationen i viss mån blifvit klarare. Jag tror, att lämpligaste tillvägagångssättet mot adelskapets sekelgamla sociala orättvisa icke är att yrka på afskrifning af vissa detaljer utan att yrka totalt afskaffande. På den raka linjen tror jag, att man fortast skall komma till ett resultat.

Jag kanske till sist bör tillägga, att adelskapet i högre mening, det adelskap om hvilket det i en gammal bekant sentens: »noblesse oblige», adelskapet såsom en förpliktande tradition till stöd och hjälp för mänskliga och medborgerliga dygder, det adelskapet är alldeles oberoende af privilegiebestämmelser; om de bestå eller slopas är för desamma af ingen betydelse.

Jag har intet yrkande att framställa.

Om upphäfvande af adelns veto-rätt i privilegiefrågor.
(Forts.)

Herr Nyström: Ehuru den sista talaren icke gjorde något särskildt yrkande, torde det dock vara lämpligt, att någon framlägger utskottsmajoritetens motiv för det beslut, hvartill den här kommit.

Jag vill då först påpeka, att motionen icke, såsom man skulle ha anledning att tro af det förra anförandet, afser att afskaffa något visst adelns privilegium — det är alls icke tal om den saken i motionen — utan motionen afser att afskaffa adelns rätt att skydda de privilegier den ännu äger kvar. Det är således icke, såsom den förra talaren också medgaf, någon rak linje, som motionen vill gå, utan den vill gå en krokig linje, den vill så att säga falla adeln i ryggen. Den vill först afväpna den och sedan taga från den hvad den kan hafva kvar af privilegier. Jag ber att få påpeka — hvad som äfven utskottet framhållit — att denna adelståndets rätt att icke kunna beröfvas sina privilegier utan eget medgifvande är en mycket gammal regel i svensk statsrätt, och jag vill framhålla, att äfven andra stånd hafva haft och hafva ännu i dag precis samma rätt. Äfven prästerskapet har haft privilegier och har kvar åtskilliga af dem, och det får icke beröfvas sina privilegier utan kyrkomötets samtycke. Borgerskapet och bönderna hafva också haft och äga ännu i dag kvar vissa privilegier. Om dessa säger Louis De Geer i motiven till nya riksdagsordningen, att man kunde anse de båda lägre ståndens privilegier tillräckligt garanterade af den nya Riksdagen, som i hufvudsaklig del skulle bestå af personer från dessa bägge samhällsklasser. Och därför lämnar han åt Riksdagen att skydda deras privilegier, helst dessa stånd icke hade några sådana organ som adelsmötet eller kyrkomötet att lita till. Vi se således, att den försvarsåtgärd, som man här vill rycka från adeln, är icke något adeln uteslutande tillhörigt privilegium utan gemensamt för alla stånd, och att det således är orättvist att beröfva ett stånd dess rätt till själf försvar.

Den sista talaren sade, att det finnes adelskap utan adelsprivilegier, det adelskap om hvilket gäller »noblesse oblige». Jag tänker, att svenska Riksdagen bör vara delaktig af detta adelskap och att Riksdagen också efter denna princip bör handla i detta fall.

Äro nu dessa adelns privilegier af den naturen, att de kunna väcka någon allmän förargelse? Ja, herrarna kunna själfva i motionen se, hvilka adliga privilegier finnas kvar. Och jag kan icke upptäcka bland dessa privilegier något, som jag för min del skulle särskildt önska att blifva delaktig af. Det är fullkomliga obetydligheter; och därtill vill jag påpeka, att alla äro af den beskaffenhet, att de icke genera utomstående. Det är saker, som endast röra adeln själf, men icke alls röra adeln i dess ställning till andra medborgare. Det är också endast ett enda af dessa privilegier, som nu har väckt någon allmänna uppmärksamhet och som varit föremål för anfall senast nu i denna motion och äfven i den föregående talarens anförande, och det är frågan om adelns rätt till forum privilegiatum i vissa fall i fråga om förmynderskap, testamente o. s. v. Denna adelns rätt har ju Riksdagen, såsom den förra talaren riktigt sade, flera gånger ansett böra upphävas. Det har ju Riksdagen också rätt att göra. Riksdagen ser saken från sin ståndpunkt och säger, att från den ståndpunkten sedt, bör privilegiet icke kvarstå. Men det ligger i hvarje privilegii

natur att den, som åtnjuter det, också bör få pröfva saken från sin ståndpunkt, och adeln har flera gånger förklarat: vi anse, att det är en fördel att behålla detta privilegium. Nu säger den föregående talaren, att detta är ett missbruk af privilegiet. Utskottet har redan framhållit, att det icke är något privilegium värdt att tala om, som man icke får begagna sig af. Och talaren har icke på något sätt sökt visa, att adeln har orätt, då den förklarar sig hålla på detta af sakliga skäl. Jag ber att få anföra hvad 1907 års adelsmöte, som sist behandlade denna fråga, hade att säga i fråga om detta privilegium. Adelsmötet anför att adliga myndingar i Stockholm skulle efter privilegiets upphäfvande finna sina intressen ojämförligt sämre tillgodosedda än ofrälse myndingar, emedan förmyndarkammaren i Stockholm endast hade befattning med ofrälse myndlingars medel. Detta är, synes mig, ett mycket kraftigt reellt skäl, hvarför adeln kunde säga ifrån, att den icke ville vara med om privilegiets afskaffande nu. Och då justitieombudsmannen i år har väckt på tal tanken att upphäfva detta forum privilegatum, har äfven han yrkat på en utredning i den punkten och sålunda medgifvit att, så länge förhållandena äro sådana de nu äro, adeln har rättighet att säga nej. Nu är ju hela frågan om förmynderskap i vårt land en fråga, som kräver omläggning, och när denna omläggning en gång göres, är jag förvissad, att man äfven kommer att taga den sak, som jag nyss talade om, i öfvervägande, och när genom en reform omyndiga adelsmän komma i samma ställning som omyndiga ofrälse här i Stockholm, är jag säker på att adeln själf låter detta forum privilegatum upphöra. Man kan lugnt sluta till detta af vår adels föregående historia. Det ena efter det andra af sina gamla privilegier har adeln låtit falla, när omständigheterna icke längre gjorde det nödvändigt för dem att hålla på privilegiet i fråga. Och de ha härvid gifvit ett föredöme åt andra samhällsklasser, hvilket jag tror, att dessa knappast i lika hög grad skola komma att följa. Jag tror icke, att något af våra nuvarande politiska partier skulle kunna förmås till en sådan själfupppoffring som adeln år 1865. Då vi ha en sådan erfarenhet att stöda oss på, tror jag icke det kan vara skäl att hysa fruktan för att adeln skall hålla på detta privilegium längre än den anser det nödvändigt för dess egna intressens skull. Jag vill därför säga ifrån, att jag liksom utskottet är af den uppfattningen, att det vore rent af otillbörligt af Riksdagen att, på det sätt som denna motion föreslår, beröfva adeln möjlighet att skydda sig själf, medan man icke vill beröfva andra stånd denna rätt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 1 och 4 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 35, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bidrag till bestridande af kostnader för anordnande af föreläsningskurser för allmänheten vid Göteborgs högskola,

Första kammarens protokoll 1911. Nr 20.

nr 36, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för utgifvande af en svensk bokkatalog för åren 1906—1910, och nr 37, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för lokomotivföraren G. B. Carlsson Frank att gälda visst honom till utgifvande ådömdt skadeståndsbelopp,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af bevillningsutskottets den 1 och 4 innevarande månad bordlagda memorial nr 18, med förslag till viss ändring i gällande bestämmelser angående tullbehandling af sirap, biföll kammaren hvad utskottet i detta memorial hemställt.

Om inrättande af nya ordinarie vaktmästarbefattningar vid riksbankens hufvudkontor.

Föredrogs ånyo bankoutskottets den 1 och 4 innevarande april bordlagda utlåtande nr 17, i anledning af väckt motion om inrättande af sex nya ordinarie vaktmästarbefattningar vid riksbankens hufvudkontor.

I en inom Andra kammaren väckt, till bankoutskottet hänvisad motion (nr 205) hade herr *Johan Ericsson* i Vallsta hemställt, att Riksdagen måtte besluta inrättandet af sex nya ordinarie vaktmästarbefattningar vid riksbankens hufvudkontor.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på angifna grunder hemställt, att förevarande motion, II: 205, icke måtte af Riksdagen bifallas..

Herr Trygger: Jag ber att få framföra ett tack till bankoutskottet för dess uttalande i motiveringen till förevarande betänkande, däri utskottet yttrar:

»Det har ofta framhållits såsom synnerligen önskvärdt, att riksbankens styrelse erhåller en sammansättning, som lämnar garantier för att banken skötes fullt affärsmässigt. Men skall det sålunda antydda målet kunna vinnas, ligger det vikt uppå, att Riksdagen i rena förvaltningsfrågor gifver fullmäktige samma rätt, som vanligen tillkommer styrelser i andra bankinrättningar och affärsföretag.

Härvid förtjänar ock särskildt framhållas, hurusom Riksdagen åt fullmäktige öfverlämnat afgörandet af finansiella frågor, hvilka kunna vara af ingripande betydelse för landets ekonomiska välfärd. Vid sådant förhållande synes det med allt fog kunna göras gällande, hvad som för öfrigt redan blifvit antydt eller att fullmäktige, så länge de åtnjuta Riksdagens förtroende, erhålla rätt att själfva utan inskränkning afgöra rena förvaltningsfrågor».

Min öfvertygelse är, att den ojämförligt större delen af denna kammares ledamöter med nöje instämmer i detta utskottets uttalande.

Vi hysa ock fullt förtroende för riksbankens nuvarande ledning. Då vi emellertid, efter samråd med vederbörande, ansett oss böra låta

de af utskottet tillstyrkta, af oss förut antagna förändringarna i §§ 36 och 38 bankoreglementet samt i aflöningsstaten för riksbanken förfalla, har detta skett utslutande af det skälet, att vi under den senaste tidens öfverläggningar kommit till den fasta öfvertygelsen, att en inom riksdagen allt vidare utbredd mening kräfver en snar lösning af frågan om mera omfattande förändringar i riksbankens organisation.

Jag hemställer om bifall till utskottets betänkande.

Om förättande af nya ordinarie vaktmästarbefattningar vid riksbankens hufvudkontor.

(Forts.)

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande bankoutskottets den 1 och 4 i denna månad bordlagda utlåtande nr 18, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkten 1.

I anslutning till hvad Kungl. Maj:t uti den till Riksdagen den 14 januari 1911 aflåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof i första punkten under tionde hufvudtiteln därom föreslagit, hade utskottet i förevarande punkt hemställt, att Riksdagen måtte höja det under riksstatens tionde hufvudtitel å ordinarie stat uppförda anslaget för bidrag till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl med vederlikar vid armén, nu 119,332 kronor, med 480 kronor till 119,812 kronor.

Anq. höjning af statsbidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl vid armén.

Herr Anderson, Albert: Man kan icke undgå att lägga märke till den skillnad i omfång, som förefinnes mellan nu föreliggande utlåtande af bankoutskottet angående tionde hufvudtiteln och statsutskottets utlåtanden i fråga om de öfriga hufvudtitlarna. Vid hvarje af dessa senare utlåtanden har fogats Kungl. Maj:ts proposition i ämnet såsom en bilaga, och i utlåtandet har med angifvande af sidan i den kungl. propositionen åberopats hvad där är anfördt. Man har däremot utslutit själfva relationen i utskottets utlåtande. I det nu föreliggande utlåtandet däremot är den kungl. propositionen icke bifogad, men i hvarje punkt, som berör den kungl. propositionen, är en ganska vidlyftig redogörelse för densamma införd. För den, som vill omsorgsfullt genomgå de handlingar som förekomma, tager jag för gifvet, att detta oakadt han kommer att hänvända sig också till den kungl. propositionen. Det kan ju nämligen hända, att i den redogörelse, som utskottet lämnat för den kungl. propositionen, kan hafva utslutits något, som ansetts obetydligt, men som för en eller annan person kan äga sin betydelse. Således tror jag, att för den, som verkligen vill noggrannt genomgå handlingarna, det är nödvändigt att, oakadt redogörelse i utskottets utlåtande förekommer, äfven taga kännedom om den kungl. propositionen. Genom den anordning, som statsutskottet vidtagit, har utan tvifvel arbetet inom utskottet och dess kansli mycket

Ang. höjning af statsbidraget till pensionering af änkor och barn efter befäl och underbefäl vid armén. minskats, men här däremot hafva både utskottet och dess kansli haft ganska mycket arbete. Vidare är det en sak, som jag vill fästa uppmärksamheten på, nämligen just att genom den långa relationen af den kungl. propositionen tryckningskostnaden kommer att i hög grad ökas. Den är redan så stor, att det kunde vara väl behöfligt att på hvad sätt man lämpligen kan inskränka densamma.

(Forts.)

Jag har intet yrkande att göra, utan jag har endast velat nämna detta och hoppas, att bankoutskottet vid kommande riksdagar vidtager samma anordning som statsutskottet gjort.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, biföll kammaren hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt.

Punkterna 2—4.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Punkterna 6—9.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 10.

Ang. ombildning af lärarnes vid elementarläroverken änke- och pupillkassa.

I anslutning till hvad Kungl. Maj:t i sjunde punkten under tionde hufvudtiteln i statsverkspropositionen därom föreslagit hade utskottet i föreliggande punkt af anförda skäl hemställt, att Riksdagen, för ombildning af lärarnas vid elementarläroverken änke- och pupillkassa i hufvudsaklig öfverensstämmelse med det af öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk framlagda förslag — under förutsättning att den rätt till tjänstår, som enligt prästerskapets privilegier tillkomme stärbhus efter ämneslärare vid de allmänna läroverken, blefve i vederbörlig ordning upphäfd — måtte höja det såsom bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. uppförda anslaget, nu 115,965 kronor, med 26,889 kronor, eller till 142,854 kronor.

Herr statsrådet Lindström: Jag ber att få meddela att inom kort en kungl. proposition torde vara att förvänta angående ny stat för folkskollärarnas pensionsinrättning. Genomförandet af den ifrågasatta nya staten skulle erfordra en höjning af det i den här punkten omförmälda anslaget: bidrag till pensionering af änkor och barn efter lärare vid allmänna läroverk, pedagogier, seminarier m. m. med 3,000 kronor. Jag får därför uttala önskvärldheten af att detta anslagsbelopp

icke måtte nu af kammaren fixeras utan att därmed måtte anstå till dess den af mig omförmälda, förväntade propositionen blir af Riksdagen pröfvad.

Ang. ombildning af lärarnes vid elementarläroverken änke- och pupillkassa.
(Forts.)

Friherre von Schwerin: På grund af den upplysning, herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet nu lämnat, anhåller jag, att kammaren måtte återremittera den förevarande 10. punkten till utskottet.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed, slutad visades förevarande punkt åter till utskottet.

Punkten 11.

I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 108) hade herr *K. Starbäck* föreslagit, »att Riksdagen ville besluta, att läroverksadjunkten vid Gäfle högre allmänna läroverk, fil. dr *Carl Öhlander* må äga rätt att vid erhållande af pension tillgodoräkna sig femton (15) år af den tid han tjänstgjort vid Fjellstedtska skolan i Uppsala.»

Om rätt för adjunkten C. Öhlander att för pension tillgodoräkna sig viss tjänstetid.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på angifva grunder hemställt, att förevarande motion, II: 108, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr Nyström: Jag har begärt ordet icke för att göra något annat yrkande än det utskottet kommit till, utan endast för att bedja herrarna fästa sin uppmärksamhet på ett mycket egendomligt och sorgligt förhållande. Det gäller här en gammal lärare, nu 64 år gammal och således pensionsmässig år 1912, som är i det egendomliga predikament, att hela hans pension kommer att belöpa sig till 680 kronor, en summa, som kanske är för stor att svälta ihjäl på, men alldeles bestämdt för liten att lefva på. Att han befinner sig i denna ställning, beror på, att han varit utsatt för flera olyckliga tillfälligheter, som resulterat i detta förhållande. Han började sina studier vid framskridna år, måste själf förskaffa sig sitt uppehälle under studietiden, blef sålunda sent färdig med sina studier, men dref dock dessa så långt, att han aflade dimissionsexamen, filosofie kandidat- och licentiatexamen samt disputerade pro gradu och således vann all den kompetens som behöfves för lärarbefattningar vid de allmänna läroverken, hvarjämte han äfven genomgått profår. Allt detta tog tid, i synnerhet då det gällde att samtidigt uppehålla sig med sitt arbete. Under 19 år tjänstgjorde han och måste tjänstgöra vid Fjellstedtska skolan i Uppsala, och när han sedan sent omsider fick ordinarie statstjänst var det först år 1902, och endast från detta år får han räkna tjänstetid, som berättigar till pension. Utskottet säger ju, att privat tjänstgöring icke får räknas in, då det gäller pensionering för statstjänst, men å andra sidan vill jag erinra om, att Riksdagen i vissa andra liknande fall låtit nåd gå för rätt. I år föreligger en kungl. proposition, nr 130, som föreslår att gifva en lärare, som varit denne mans kollega vid Fjellstedtska skolan, en ungefär likartad för-

Om rätt för adjunkten C. Ohlander att för pension tillgodoräkna sig viss tjänstetid. (Forts.)

mån genom uppflyttning i högre lönegrad än hans stricte skulle hafva rätt till. Och i denna proposition liksom äfven i här föreliggande motion hänvisas till andra fall, där Riksdagen, såsom jag nyss nämnde, låtit nåd gå för rätt. Jag vet, att detta nu föreliggande fall äfven tagits i betraktande af departementschefen; det är ju möjligt, att han till nästa riksdag kommer med något förslag till afhjälpande af den alldeles påtagliga hårdhet, som lagens strikta tillämpning här alstrat. Jag har velat säga dessa ord endast för att, såvidt på mig ankommer, uttala, att jag med synnerligt nöje skulle se en sådan åtgärd från regeringens sida, och jag tror mig veta, att denna åsikt äfven delas af bankoutskottet, ehuru detta i år icke haft möjlighet att komma med annat förslag än det, som här föreligger.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkterna 12—17.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Ang. pension åt generalkonsul R. Bagges änka.

I förevarande punkt hade utskottet på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, med bifall till hvad Kungl. Maj:t i punkten 11 under tionde hufvudtiteln af statsverkspropositionen därom föreslagit, måtte medgifva, att generalkonsul Richard Bagges änka, fru Lily Bagge, född Schwartz, måtte från och med år 1911, så länge hon i sitt nuvarande änkestånd förblefve, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af åttahundra kronor.

Herr Eklund: Vid denna punkt i utskottsbetänkandet har jag låtit anteckna min reservation och anhåller i korthet att få framföra de skäl, som för mig varit afgörande att gent emot utskottet yrka afslag på Kungl. Maj:ts framställning.

Af statsrådsprotokollet framgår, att behållningen i afiidne generalkonsul Bagges bo bestod af en kapitaltillgång af icke mindre än 57,490 kronor, hvartill kommer värdet af lösörena. Att märka är, att uppgiften om denna kapitaltillgång icke är baserad på verkställd bouppteckning utan härledes endast från ett meddelande af den pensionssökande. När en så pass afsevärd kapitaltillgång finnes i boet, har det åtminstone för mig varit klart, att verkligt behof att bevilja änkepension i detta fall näppeligen föreligger.

Vidare framgår af statsrådsprotokollet, att generalkonsul Bagge i lifstiden kunnat ingå och vinna delägarskap i civilstatens änke- och pupillkassa, visserligen mot en afsevärd afgift, något mer än 5,000 kronor, men att han uraktlåtit att göra detta, ehuru, såsom vi se, tillgångar visst icke saknades för inträde i nämnda kassa. Det förefaller mig då hvarken rimligt eller rättvist, att staten på något sätt skulle göra uppoffringar, därför att han uraktlåtit att vinna delägarskap

i nämnda inrättning, i hvilket fall han hade tillförsäkrat änka och barn en rätt afsevärd årlig inkomst.

Men framför allt på grund af, att här finnes en så pass afsevärdt stor kapitaltillgång som 57,490 kronor, har jag för min del liksom reservanten från Andra kammaren ansett verkligt skäl icke föreligga för pensions beviljande.

*Ang. pension
åt general-
konsul R.
Bagges änka.
(Forts.)*

Bankoutskottet har, såsom vi se af dess betänkande, i många fall, äfven där nöden står för dörren, afstyrkt framställningar om pensioner, och utskottet har gifvit många skäl för detta, bland annat det, att Riksdagen bör vara ytterst försiktig då det gäller beviljande af pensioner. Vid sådant förhållande och då i detta speciella fall, åtminstone såvidt jag kan se, faktiskt icke något behof föreligger för att från statens sida pension skulle beviljas, ber jag, herr talman, att få yrka afslag på utskottets hemställan.

Friherre von Schwerin: I korthet vill jag utan att nämna speciella skäl framhålla, att man dock bör taga hänsyn till, att det här gäller ett undantagsförhållande; det är sista gången något sådant kan förekomma. Såsom herrarna veta, äro innehafvare af dessa anställningar numera skyldiga att ingå i civilstatens änke- och pensionskassa. Ifrågavarande tjänsteman var icke skyldig att göra det, men kunde hafva kommit in mot erläggande af en, såsom föregående ärade talare erkände, jämförelsevis dryg afgift. Tillika bör man erinra sig, att denne man skötte sin tjänst plikttroget och väl; jag tror man till och med kan säga att han dog på sin post. Klimatet, som råder på den ort, där han tjänstgjorde, är hårdt och det är mycket troligt, fast det icke visats, att han på grund af ringa aflöning och dryga lefnadskostnader måst sätta till af sitt eget kapital, men det är ju icke meningen, att tjänstemän skola göra detta. Man bör taga detta i betraktande samt besinna att här är fråga om ett undantagsförhållande, som nu sista gången förekommer. Under förhoppning att kammaren behjärtar dessa förhållanden och beviljar pensionen, ber jag få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Larsson, Jacob: Såsom utskottets ärade ordförande påpekade, lär det vara sista gången ett sådant fall som detta kan inträffa, men då man jämför den nu föredragna punkten med den näst föregående i utskottsbetänkandet, undrar jag, om man bör låta locka sig af skälet, att hvad här föreslås icke kan upprepas, till att bifalla utskottets hemställan. I näst föregående punkt talas också om en man, som dog på sin post, en man, som för öfrigt i afseende på rätt att vinna inträde i civilstatens änke- och pupillkassa intog alldeles samma ställning som affidne generalkonsul Bagge. Men där gällde det ett litet, fullkomligt utfattigt bo med ett par minderåriga barn; där har utskottet afstyrkt väckt motion om beviljande åt änkan och hennes barn af ett årligt understöd. Mot bakgrunden af näst föregående punkt måste jag således instämma med herr Eklund.

Herr Eklund: Ett bifall till bankoutskottets och Kungl. Maj:ts förslag i denna del skulle ju kunna anses innebära en förklaring ifrån

Ang. pension åt general-konsul E. Bagges änka. (Forts.) Riksdagens sida, att en årsränta på 2,875 kronor, som faktiskt den änka, som här är i fråga, kan disponera, icke skulle vara tillräcklig för en efterlevande änka med barn att uppehålla sig på. Detta innebär synes det mig, farliga konsekvenser, och kan i framtiden återopas för att i likartade fall, när så pass afsevärdt hög inkomst som nyssnämnda förefinnes, pension likväl skulle beviljas.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 19—23.

Hvad utskottet hemställt bifölls,

Punkten 24.

Lades till handlingarna.

Punkterna 25—28.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 29.

Om pension åt f. soldaten A. J. Lund. Uti en inom Andra kammaren väckt motion (nr 10) hade herr N. A:son Berg i Munkfors föreslagit, att Riksdagen ville åt f. d. soldaten Anders Johan Lund bevilja en årlig pension af 300 kronor att utgå, om möjligt från 1911 års början, på allmän indragningsstat under hans återstående lifstid.

Utskottet hade i föreliggande punkt på återopade grunder hemställt, att förevarande motion II: 10 icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Hellberg: Ehuru jag inser det fullkomligt hopplösa i att taga till ordet i en fråga som denna, då motionen icke vunnit understöd af en enda reservant, gör jag det ändock, emedan föreliggande fall är synnerligen ömmande och jag personligen känner till det. Det gäller en man i sina bästa år, ungefär 45 år gammal, hvilken till följd af svår sjukdom och en i anledning af denna sjukdom undergången operation, hvarigenom hans arbetsförmåga blifvit nedsatt, måst lämna den tjänst han innehaft såsom soldat. Han har tjänt 25 års tid oförvitligt och han har ingenting annat att lefva af än sitt understöd från Vadstena krigsmanshuskassa och det bidrag, äldste sonen, som är ett par och tjugo år gammal, kan lämna. Jag tycker detta är ett synnerligen ömmande fall och tror verkligen icke, att de farliga konsekvenser, som utskottet befarar, skulle inträda, ty icke läser det föranleda framställningar om beviljande af pensioner äfven åt »andra afskedade soldater», då så jämförelsevis få drabbas af en sådan

olycka som denne. En riksdagsman, med hvilken jag talade i går, yttrade »att ett utskott är aldrig barmhärtigt, men kammaren kan någon gång vara det». I en svag förhoppning om att kammaren möjligen denna gång skulle vilja vara det, dristar jag hemställa om bifall till motionen.

*Om pension
åt f. soldaten
A. J. Lund.
(Forts.)*

Friherre von Schwerin: Den siste ärade talaren yrkade på, att kammaren här skulle utöfva barmhärtighet. Utskottet är och måste vara mycket försiktigt, då det gäller att föreslå Riksdagen att på grund af enskild motion bevilja pension, och det kan icke nekas, att detta fall kan hafva och det kommer säkert att hafva sina konsekvenser. Ifall Riksdagen beviljar detta, komma många dylika framställningar att göras, och då kräfver konsekvensen att de äfven af Riksdagen bifallas. På grund af gammal praxis har utskottet icke kunnat göra annat än yrka afslag, och nödgas jag därför, herr talman, också bedja att utskottets betänkande måtte godkännas.

Herr Hellberg: Jag tror verkligen inte många sådana fall som detta kunna förekomma. Det är ett rent undantagsfall.

Friherre von Schwerin: Det kan icke leda till något att vi stå här och tvista om, huruvida detta är ett undantagsfall eller icke, men när utskottet enhälligt var af den åsikten, att ett bifall här skulle medföra vissa konsekvenser, torde man åtminstone tillsvidare böra tro det, och jag vidhåller därför mitt yrkande.

Grefve Wachtmeister, Henning: Ehuru jag mycket väl förstår, att utskottet icke kunnat förorda denna motion, hemställer jag ändå, att kammaren måtte bifalla den begärda pensionen af 300 kronor. Jag ber att få påpeka, att mannen ifråga har 10 barn, hvaraf 6 äro minderåriga, och har under 25 år oförvitligt tjänstgjort. Af denna anledning ber jag, att kammaren här måtte göra ett undantag och bifalla motionen.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, i enlighet med de yrkanden, som under öfverläggningen framställes, propositioner, först på bifall till hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den i ämnet väckta motionen; och förklarade herr vice talmannen sig anse den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bankoutskottet hemställt i punkten 29 af sitt utlåtande nr 18, röstar

Ja;

*Om pension
åt f. soldaten
A. J. Lund.
(Forts.)*

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles den i ämnet väckta motionen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—57;

Nej—64.

Punkten 30.

*Ang. pension
åt fortifikationskassören
K. P. Karlsson.*

I en till Riksdagen den 10 mars 1911 aflåten proposition (nr 128) hade Kungl. Maj:t under återopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för ofvannämnda dag föreslagit Riksdagen medgifva, att fortifikationskassören och förrådsförvaltaren *Karl Petter Karlsson* måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han erhöle afsked från sin innehafvande befattning, under sin återstående lifstid åtnjuta, utöfver honom författningsenligt tillkommande pension från arméns pensionskassa, en ytterligare pension af 400 kronor årligen från allmänna indragningsstaten.

I sammanhang härmed hade utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren af herr *U. Leander* väckt motion (nr 8), däruti motionären hemställt, »det Riksdagen ville besluta, att på det af Riksdagen förut beviljade 2:dra ålderstillägget för fortifikationskassören och förrådsförvaltaren *Karl Petter Karlsson* måtte beviljas honom pension med 400 kronor årligen, att utgå i sammanhang med den honom enligt pensionsreglementet tillkommande pension å lön och 1:sta ålderstillägget».

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda skäl hemställt, a) att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 128 ej måtte vinna Riksdagens bifall,

b) att förevarande motion II: 8 ej heller måtte af Riksdagen bifallas.

Grefve Wachtmeister, Axel: Bankoutskottet har i denna punkt hemställt om afslag på Kungl. Maj:ts proposition. Frågans innebörd är, huruvida fortifikationskassören *Karlsson* skall vid afskedstagandet få beräkna pension endast efter sin ordinarie lön och sitt på ordinarie stat uppförda ålderstillägg, då pensionen skulle komma att utgå med 1,600 kronor, eller om han äfven skall få beräkna pension efter sitt andra, å extra ordinarie stat uppförda ålderstillägg, likaledes å 500 kronor, i hvilket fall pensionen skulle komma att utgå med 2,000

kronor. Kungl. Maj:t har af billighetsskäl hemställt, att pensionen skulle få utgå med 2,000 kronor. Till stöd för sin framställning har Kungl. Maj:t erinrat därom, att, då fortifikationskassörernas och förrådsförvaltarnes ordinarie aflöningsförmåner icke reglerats efter den af 1901 års Riksdag beslutade lönereglering för armén, 1908, 1909 och 1910 års Riksdagar å extra stat beviljat anslag för beredande af tillfällig löneförbättring åt dem, samt att på grund häraf de under hvart och ett af åren 1908—1911 tillerkänts å extra stat en dagaflöning af 3 kronor samt, om de innehåft tjänsten under tio år, ett andra ålders-tillägg å 500 kronor. Däraf framgår tydligt, i huru dåliga förhållanden dessa fortifikationskassörers ordinarie aflöning stätt till deras befattningars natur och beskaffenhet. Det har tillagts dem icke endast ett ålderstillägg å 500 kronor, utan äfven en dagaflöning på extra stat af 3 kronor om dagen. Kungl. Maj:t har hört armeförvaltningen, både fortifikations- och civila departementet, samt statskontoret, och båda dessa ämbetsverk hafva varit med om 2,000 kronors pension.

Om nu Kungl. Maj:ts proposition skulle afslås, skulle fortifikationskassören Karlssons lefnadsvillkor vid afskedstagandet gå ned från lön och ålderstillägg 2,500 kronor + dagaflöning efter 3 kronor om dagen eller tillsammans omkring 3,500 kronor till 1,600 kronor, d. v. s. med mer än 50 procent, och det kan säkert ej ingå i de i gällande författningar tillämpade grunderna för pensionering, att hans lefnadsstandard skulle vid afskedstagandet sjunka så långt under möjligheten för honom att lefva före afskedstagandet. Nu säger utskottet såsom skäl för att det icke lyssnat till Kungl. Maj:ts begäran, att det syntes utskottet, som om frågan om beviljande af ökad pension åt dylika tjänstemän bort i sin helhet föreläggas Riksdagen till pröfning, och att det syntes vara mindre lämpligt att besluta endast i fråga om fortifikationskassören Karlsson. Men Kungl. Maj:t har svårligen kunnat nu framlägga förslag om fortifikationskassörernas pensionsfråga i dess helhet. Indirekt kan ju Kungl. Maj:t sägas hafva gjort det, i och med det att Kungl. Maj:t föreslagit denna högre pension åt fortifikationskassören Karlsson. Ty sedan detta förslag bifallits, kan Kungl. Maj:t ej förbigå öfriga fortifikationskassörer, som blifva pensionsmässiga, utan måste beträffande dem göra på samma sätt.

Så säger utskottet, att ett bifall till förslaget om tilläggspension åt bemälda Karlsson antagligen komme att föranleda till enahanda framställningar från andra befattningshafvare, hvilka, i likhet med fortifikationskassörer och förrådsförvaltare, i afvaktan på en lönereglering erhållit tillfälliga löneförbättringar. Ja, det ligger ju en mycket stor orättvisa däri, att löneregleringarna för somliga tjänstemän kommit så långt, långt efter löneregleringarna för andra tjänstemän, och ännu större orättvisa är det, om detta skall inverka på tjänstemäns pensionering. Men detta är ju en sak, som ej kunnat helt och hållet förebyggas. Om emellertid Kungl. Maj:t, när han finner skäl därtill, söker mildra denna orättvisa, tycker jag ingalunda det är skäl, att Riksdagen motsätter sig det. Därför ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr von Stapelmohr: Den här frågan är icke af så liten om-

*Ang. pension
åt fortifika-
tionskassören
K. P. Karls-
son.
(Forts.)*

Ang. pension
 åt fortifika-
 tionskassören
 K. P. Karls-
 son.
 (Forts.)

fattning, som den föregående talaren ville göra gällande. Å fortifikationens stat finnas uppförda en kassör och redogörare med lön af 2,000 kronor jämte ett ålderstillägg å 500 kronor samt tio kassörer och förrådsförvaltare med lön af 1,500 kronor och ett ålderstillägg å 500 kronor. När Kungl. Maj:t år 1901 eller år 1902 — jag minnes ej hvilketdera — för Riksdagen framlade förslag om löneroglering för officerare och underofficerare, ingick i det förslaget äfven, att alla fortifikationskassörerna skulle få löneförbättring och likställas med vissa militära tjänstemän. Kassörerna och förrådsförvaltarne skulle få samma aflöningsförmåner som första klassens löjtnanter, och jag förmodar också, att de då skulle få motsvarande pensioner. Men i så fall skulle dessa befattningshafvare fått lägre pensioner än som nu äro dem tillerkända eller 1,600 kronor. Riksdagen ville emellertid ej gå in på denna löneroglering, utan ansåg, att denna tjänstemannagrups löner skulle regleras samtidigt med civila tjänstemäns af lika ställning.

Så fick lönerogleringsfrågan hvila därför att en kommitté år 1907 afgaf ett yttrande rörande omorganisation af fortifikationen i vissa delar, hvilket yttrande äfven afsåg en omorganisation af den ifrågavarande tjänstemannagruppen så till vida, att kassörsgöromålen skulle föras på intendenturen och förrådsförvaltaretjänsterna ombildas till rena förvaltaretjänster lika med tygförvaltarnes vid artilleriet. Äfven denna organisationsfråga har sedan fått anstå, af hvilket skäl vet jag ej.

Emellertid kom den här tjänstemannagruppen i annan och sämre aflöningsställning än andra tjänstemän inom armén och därför ingick Kungl. Maj:t år 1908 till Riksdagen med begäran om provisoriskt lönetillägg af 3 kronor om dagen för hvar och en af tjänstemännen i fråga och dessutom ett andra ålderstillägg åt två af dem — jag tror dessa voro bosatta i Stockholm. Riksdagen medgaf på grund af Kungl. Maj:ts proposition och enskilda motioner ett provisoriskt lönetillägg åt tjänstemännen, så att de skulle få 3 kronor hvar i dagtraktamente och dessutom ett andra ålderstillägg å 500 kronor. Men detta skulle vara endast tillfällig löneförbättring och föras på extra stat.

Nu kan det möjligen sägas, att det finnes skäl för att något höja pensionen åt förrådsförvaltaren Karlsson. Men man får därvid ej förbise, att hvarje steg i denna riktning drager med sig, att de öfrige befattningshafvarne inom gruppen äfven skola få högre pensioner i mån af afgang, enär man ju får lof att skipa lika rättvisa mot den ene som mot den andre. Det kan hända, att fog för sådant finnes. Men utskottet har velat göra gällande, att frågan bör för Riksdagen framläggas i dess helhet rörande hela gruppen, så att Riksdagen kan pröfva totalverkan af en ändring. Det kan ju synas tämligen obetydligt att bifalla ett sådant förslag som det förevarande, men det kan skapa ett precedensfall, som blir för Riksdagen bindande. Och jag tror, att det är så mycket angelägnare att vara försiktig, som det finnes andra stora grupper af tjänstemän, som fått tillfälliga löneförbättringar på extra stat. Det ligger i sakens natur, att, om Riksdagen nu fastslår, att pension skall räknas jämväl på tillfällig löneförbättring

på extra stat, sådana tjänstemän i andra grupper också böra få motsvarande förmåner.

Af dessa skäl har utskottet ansett sig böra afstyrka motionen. Det står ju öppet för Kungl. Maj:t att en följande riksdag framkomma med pensionsförslag, omfattande alla tjänstemän i denna grupp. Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

*Ang. pension
åt fortifika-
tionskassörerna
K. P. Karls-
son.
(Forts.)*

Herr statsrådet Malm: Frågans förhistoria är i korthet den, att lönerna för fortifikationskassörerna icke reglerades år 1901. Dessa tjänstemän kommo därigenom i jämförelse med andra löntagare vid armén i en ganska dålig ställning. År 1908 försökte emellertid Kungl. Maj:t att ordna denna angelägenhet för dem. Den ordnades på det sätt, att de genom ett extra anslag fingo förhöjning i sina löner. Men den ordnades endast provisoriskt, i förhoppning att en omorganisation af fortifikationen i dess helhet var förestående — man ansåg, att denna fråga hängde tillsammans därmed. Efter fortifikationsomorganisationsfrågans behandling i försvarskommittén har emellertid denna lönerregleringsfråga kommit i ett sådant läge, att man icke med något slags säkerhet kan säga, när den blir löst. Följaktligen vet man ej heller, huru länge fortifikationskassörerna kunna komma att åtnjuta de provisoriska löneförmåner, som nu äro beviljade dem. De äro sålunda redan med hänsyn till sina löneförmåner i ett ogynnsamt läge. Skulle nu utskottets förslag vinna bifall, komme de beträffande sin pensionering i ett ännu ogynnsammare läge, och man kan icke veta, huru länge detta skulle fortvara.

Jag vill sålunda, innan kammaren fattar sitt beslut i detta ämne, framhålla det behjärtansvärda däri, att dessa fortifikationskassörer må erhålla den pension, som de säkerligen skulle varit berättigade till, därest deras löner hade varit ordentligt reglerade.

Herr vice talmannen: Om herrarne med uppmärksamhet lyssnade till anförandet från bankoutskottsledamoten, funno herrarne, att han mycket lojalt och kraftigt uttalade, att han ansåg, att det nog fanns fog för den här gjorda framställningen, men att skälet, hvarför utskottet ansett sig böra afstyrka den kungl. propositionen, var, att man ansåg, att från Kungl. Maj:t borde framkomma en fullständig plan för pensionering af alla dessa tjänstemän i samma klass. Och af hvad utskottet har uttalat framgår, att, om här förelegat en kungl. proposition, som hade föreslagit denna pensionsförmån för alla fortifikationskassörer, utskottet skulle hafva tillstyrkt den. Det synes mig, som om det resonemanget, om det också är något befogadt i det, dock icke borde föranleda Riksdagen att fatta beslut i öfverensstämmelse med utskottets förslag. Om Kungl. Maj:t föreslagit högre pensioner än nu gällande för alla fortifikationens befattningshafvare, hade de fått dem. Nu föreslår Kungl. Maj:t sådan förberedelsevis för en af dem. Om då Riksdagen nekar, skulle en stackars karl, som snart skall taga afsked, ej få högre pension, därför att sådan ej föreslagits för allihop. Sådant tycker jag icke vara riktigt.

Från utskottets sida anfördes vidare, att man ej brukar bevilja pensionsrätt, beräknad efter ålderstillägg på extra stat. Det är sant,

Ang. pension
 åt fortifikationsskassören
 K. P. Karlsson.

(Forts.)

men motivet därför är ju då i allmänhet, att man är rädd att beräkna pension efter en lönesats, som möjligtvis icke blir så hög i framtiden. När nu Riksdagen själf beviljat ett extra ålderstillägg för denne kassör på 500 kronor, kan man vara fullkomligt förvissad om, att vid en eventuell slutlig reglering aflöningen åtminstone icke blir ställd lägre än hvad nu är på ordinarie och extra stat beviljad, och således kan icke risken att bifalla Kungl. Maj:ts proposition vara någon som helst med afseende å den befarade konsekvensen. Ty en sådan konsekvens kan, såvidt jag förstår, ej ifrågakomma.

Nu är det ju så, att det gjort sig gällande en viss hårdhet mot en del statens ämbetsmän, hvilkas löner ej blifvit reglerade. De äro ej själfva skuld till detta. Tiden har ej medgifvit en reglering äfven för dem. Vi hafva hört af herr statsrådet, att fortifikationskassörernas slutliga lönerreglering på grund af mellankomna omständigheter antagligen skall dröja ganska länge. Det är då hårdt för dem, att de icke blott icke skola få sina förhöjda löner, så länge de tjäna, utan att, när de blifva tvungna att afgå med pension, de icke heller skola få den pension, som de efter all rättvisa och i jämförelse med andra statens tjänstemän bort kunna göra sig räkning på.

Under sådana förhållanden synes mig, som om alla skäl talade för och ingen som helst risk vore förbunden med att bifalla Kungl. Maj:ts proposition. Jag yrkar därför afslag å utskottets hemställan och bifall till den kungl. propositionen.

Herr Fränckel: Då jag deltagit i ärendets behandling inom utskottet, skall jag be att få yttra några ord just med afseende å hvad den siste ärade talaren nämnde. För mig är det alltid klart, att med den mängd pensionsstater Riksdagen har att behandla det alltid är en viss risk vid att förändra en pension. I detta fall är en pension fastställd till 1,600 kronor, och den vill man för en 63 års man höja med 400 kronor. De skäl, som blifvit anförda för en sådan åtgärd, kunna ju vara behjärtansvärda på den grund, att en lönerreglering för fortifikationskassörerna ännu ej kommit till stånd. Riksdagen har ju beviljat en tillfällig löneförbättring åt dessa tjänstemän, men jag kan icke påminna mig, om i det beslut, som fattades om tillfällig löneförbättring, något uttalande gjordes om, på hvad sätt denna löneförbättring skulle utgå. Vi hafva visserligen sett, att Kungl. Maj:t användt för ändamålet beviljade medel på det sätt, att fortifikationskassörerna och förrådsförvaltarna fått 3 kronor om dagen och ett extra ålderstillägg på 500 kronor. Om också i beslutet stod, att de skulle hafva ett så beskaffadt ålderstillägg, så kan man ej på denna grund framhålla den uppfattning, som den siste ärade talaren behagade uttala, att, då de fått ett extra ålderstillägg, det är sannolikt, att detta blir fastställt vid en blifvande lönerreglering. De hafva nog ej fått sitt andra ålderstillägg fastställt på annat sätt, än att Kungl. Maj:t fått denna summa att använda till extra löneförbättring. Men huru därmed än må vara, är det säkert farligt att här dekretera, att pension skall beräknas på ett sådant extra lönetillägg. Detta vill man deducera fram däraf, att en grupp tjänstemän fått vänta på lönerreglering. Därför skulle de vid afskedstagandet få högre pension, än som skulle

utgå efter de löner de hafva. Jag tror, att sådant kan vara ganska farligt för framtiden, och det är därför jag ej kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag, utan ställer mig på utskottets ståndpunkt och ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

*Ang. pension
åt fortifikationskassören
K. P. Karlsson.*

(Forts.)

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt, samt vidare därpå att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkterna 31—52.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 53.

Kungl. Maj:t hade uti en till Riksdagen den 10 februari 1911 aflåten proposition (nr 104) under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit Riksdagen medgifva, »att det vid förra första lärarinnan vid läroanstalten i Bollnäs för öfveråriga döfstumma Ester Braatens pension fästa villkor må sålunda ändras, att, därest Ester Braaten innehar anställning vid någon med statsbidrag understödd läroanstalt för döfstumma, pensionen skall minskas endast i den mån aflöningen tillhoppa med pensionen öfverskjuter det lönebelopp, som utgår i högsta lönegraden för lärarinna vid den anstalt, där Ester Braaten har anställning».

*Ang. ändring
i villkoret för
den förra
första lärar-
innan Ester
Braaten
beviljade
pension.*

Utskottet hade i nu föredragna punkt af anförd orsak hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition, nr 104, icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr von Stapelmohr: Det är från statens synpunkt sedt en mycket liten fråga som här föreligger till afgörande, men denna fråga har en stor betydelse för den person, som i den kungl. propositionen afses, f. d. första lärarinnan vid statens läroanstalt i Bollnäs för öfveråriga döfstumma Ester Braaten. Då skolan i Bollnäs undrogs 1906, fick Ester Braaten, hvilken då tjänstgjort som första lärarinnan i 15 år jämte den öfriga lärarepersonalen pension. För Ester Braaten bestämdes med hänsyn till hennes ålder pensionen till allenast 700 kronor, men därvid fästades det villkoret, att, »därest pensionär framdeles skulle erhålla anställning med aflöning af statsmedel eller vid någon af de med statsmedel understödda läroanstalterna för döfstumma, pensionen skulle för den tid sålunda vunnit anställning varade minskas i den mån den nya aflöningen tillhoppa med pensionen öfversköte det år 1906 till pensionären utgående årsarfvodet».

Ester Braaten åtnjöt vid denna tid ett årligt arfvode af 1,800 kronor. Hon har sedermera, efter hvad jag hört, förskaffat sig någon

Ang. ändring i villkoret för den förra lärarinnan Ester Braaten beviljade pension. (Forts.)

lättare sysselsättning för att icke behöfva afstå någon del af pensionen. Hennes utbildning och hela intresse äro emellertid riktade åt döfstummeundervisningen, hvarför hon skulle önskat återinträda i undervisningsarbetet, men har afhållits därifrån, därför att hon i så fall skulle förlora en del af sin pension, något som äfven af de myndigheter, hvilka hörts i saken, ansetts obilligt. Statskontoret säger nämligen, att billigheten synes bjuda, »att sökanden, som alltså räknar in emot 15 tjänstår vid statsanstalten i Bollnäs, under eventuell anställning vid någon af omförmälda döfstumskolor icke kommer i sämre ställning än en lärarinna med motsvarande antal tjänstår vid sådan skola.»

På grund häraf har Kungl. Maj:t i föreliggande proposition föreslagit Riksdagen godkänna att, »därest Ester Braaten innehar anställning vid någon med statsbidrag understödd läroanstalt för döfstumma, pensionen skall minskas endast i den mån aflöningen tillhoppa med pensionen öfverskjuter det lönebelopp, som utgår i högsta lönegraden för lärarinna vid den anstalt, där Ester Braaten har anställning».

Man kan då fråga huru det skall ställa sig i aflöningsförmåner för Ester Braaten, om hon nu skulle lyckas vinna anställning vid någon döfstumskola, som tillhör döfstumskoledistriktet. Aflönningarna vid distriktens skolor utgå numera efter ungefär samma norm med obetydlig skiljaktighet de olika skolorna emellan. För att visa hur det skulle ställa sig för Ester Braaten i afseende å aflöningsförmåner och huru förhållandet skulle blifva med pensionen skall jag utgå från aflöningsförmånerna vid skola i ett distrikt, om hvilka löneförmåner jag har någon kännedom, nämligen i 7:de distriktet. En extra lärarinna där har 1,500 kronors lön. Skulle Ester Braaten få anställning som extra lärarinna, skulle hon få afstå 400 kronor af pensionen och endast få tillgodonjuta 300 kronor. Skulle det lyckas henne att bli ordinarie lärarinna, får hon en aflöning af 1,700 kronor med tre ålderstillägg å 250 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år. Under första 5-årsperioden får hon 1,700 kronor i lön och 100 kronor i pension, hvadan staten skulle inbespara 600 kronor. Vid tillträdet till andra ålderstillägget skulle aflöningen uppgå till 1,950 kronor och då skulle hon ej få uppbära någon pension, utan staten skulle inbespara hela pensionen. Men andra ordinarie lärarinnor med lika antal tjänstgöringsår som Ester Braaten ha emellertid då uppnått högsta lönegraden eller 2,450 kronor. Man kan väl tycka, att det är hårdt att Ester Braaten skall blifva sämre lottad än andra lärarinnor med lika lång tjänstgöringstid; och detta endast därför att Riksdagen behagat bestämma ifrågakomna villkor.

Men huru skulle nu ett bifall till propositionen verka för Ester Braaten? Jo, såsom extra lärarinna skulle Ester Braaten få 1,500 kronor i lön och hela pensionen 700 kronor eller tillhoppa 2,200 kronor, eller således 250 kronor mindre än andra ordinarie lärarinnor med lika tjänsteårstid som Ester Braaten. Såsom ordinarie lärarinna får Ester Braaten under första 5-årsperioden 1,700 kronor i lön och 700 kronor i pension eller 2,400 kronor; under andra 5-årsperioden 1,950 i lön och 500 kronor i pension; under tredje perioden 2,200 kronor i lön och 250 kronor i pension eller tillhoppa 2,450 kronor.

Därefter får Ester Braaten 2,450 kronor i lön, hvadan hela pensionen besparas. Hennes kamrater skulle redan efter 15 års tjänstgöring ha erhållit 2,450 kronor, ett lönebelopp hvartill Ester Braaten först skulle komma efter 30 års tjänstgöring.

Jag han icke finna, annat än att alla billighetsskäl tala för bifall till Kungl. Maj:ts proposition. Det skulle bereda Ester Braaten enahanda förmåner som andra lärorinnor med lika lång tjänstgöring och för staten öppna utsikt att göra en god besparing. Kan det då verkligen vara rätt och billigt, att såsom utskottet gjort af en hårdragen formalism motsätta sig bifall till Kungl. Maj:ts proposition? Jag anholder om bifall till densamma.

Ang. ändring i villkoret för den förra första lärarinnan Ester Braaten beviljade pension.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på föreliggande punkt endast yrkats, att kammaren med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i punkten hemställt samt vidare på godkännande af berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Punkten 54.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 55.

Lades till handlingarna.

Punkterna 56—67.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning af bankoutskottets den 1 och 4 innevarande april bordlagda utlåtanden:

nr 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt stationsinspektoren Lars Fredrik Reinhold Schmidts änka,
nr 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående pension åt stationskarlen Carl August Malmqvist, och
nr 22, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående årligt understöd åt förra poststationsföreståndaren Aurora Mathilda Magdalena Wallberg,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af lagutskottets den 1 och 4 i denna månad bordlagda utlåtande nr 29, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade bestämmelser rörande sådan försäljning af vin och öl, som afses i 15 § i förordningen angående försäljning af vin och öl, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om utgifvande på svenska språket af en samling i främmande länder gällande grundlagar m. m.

Föredrogs ånyo sammansatta stats- och bankoutskottets nr 2 utlåtande nr 1, i anledning af väckt motion om anslag till utgifvande på svenska språket af en samling gällande grundlagar, vallagar och parlamentariska arbetsordningar i främmande länder.

Uti en inom Första kammaren väckt motion (nr 22) hade herr R. Kjellén, med hvilken herr Sam. Clason m. fl. instämt, hemställt, att Riksdagen måtte bevilja nödiga medel att i en följd af minst tre år utgå, till utgifvande på svenska språket af en samling gällande grundlagar, vallagar och parlamentariska arbetsordningar i främmande länder.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på angifna grunder hemställt,

a) att Riksdagen måtte, i anledning af herr R. Kjelléns förenämnda motion, uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att, efter på deras föranstaltande verkställd utredning, om möjligt för nästkommande års Riksdag framlägga plan och kostnadsberäkningar för utgifvande på svenska språket af en samling gällande grundlagar, vallagar och parlamentariska arbetsordningar i främmande länder i hufvudsaklig öfverensstämmelse med motionärens härutinnan gjorda framställning; samt

b) att Riksdagen måtte bemyndiga fullmäktige att af förslagsanslaget till riksdagskostnader bestrida de utgifter, som kunde med denna förberedande utredning varda förenade.

Herr Kjellén: Utskottet har ansett, att en så pass betydande statsutgift som den här föreslagna icke bör komma till stånd utan en mera allsidig förberedande utredning, än som kan presteras från ett enskildt håll, låt vara att detta må få anses såsom sakkunnigt. Det är samma ståndpunkt, som intogs af 1899 års Riksdag gentemot ett förslag af enskild motionär, som gick ut på tryckning af vissa äldre konstitutionsutskotts memorial; Riksdagen beslöt att hänvisa frågan till närmare utredning genom riksgäldskontoret; utredningen kom till stånd, nästa statsutskott framlade frågan åter inför Riksdagen, Riksdagen biföll nu definitivt, och saken kom till utförande 1902. Det är ju klart, att ingenting finnes att invända mot en sådan procedur; ur både formell och materiell synpunkt måste den anses synnerligen väl motiverad, hvilket jag, i egenskap af motionär i frågan, nu velat uttala, på samma gång jag erkänner min förbindelse till utskottet för den sympati för själfva saken, som utskottet genom denna enhälliga hemställan har visat.

Anledningen till att detta utskott sammansatts var ju den, att

det ifrågavarande anslaget kunde tänkas både såsom själfständigt statsanslag och såsom en del af riksdags- och revisionskostnaderna m. m., hvilka båda olika slag af utgifter numera sortera under olika utskott. I motionen lutade jag åt det senare hållet. Från ett mycket vederhäftigt håll i pressen har framställts en varning mot detsamma som en farlig väg, därför att det skulle inverka till rubbning i riksstatens enhetlighet. Utskottet har ej låtit sig afskräckas af sådana farhågor, utan ansett, att saken borde behandlas som en Riksdagens speciella angelägenhet. Jag vill också såsom min åsikt uttala, att den antydda fruktan är öfverdrifven. Det stora och betydelsefulla krafvet på riksstatens enhet lär icke kunna lida men genom att den enskilda post, som upptager riksdags- och revisionskostnader, något ökas eller minskas; och att en sådan utgift som denna — hvilken gäller icke blott grundlagar utan lagar angående val till riksdagsmän och lagar angående arbetssättet vid riksdagar — att en sådan utgift utan onaturlighet kan placeras på posten riksdagsanslag, lär väl ej heller kunna förnekas. Jag har i min motion påmint därom, att en liknande publikation för mera än 30 år sedan beslöts i danska riksdagen på dess speciella budget och motiverades såsom en handbok för riksdagsmän.

Naturligtvis har jag dock icke tänkt mig, att boken *bara* skulle tjäna som handbok för riksdagsmän, utan jag föreställer mig att arbetet bör kunna blifva ganska nyttigt äfven för tilltänkta riksdagsmän liksom för hvar och en som närmare intresserar sig för det politiska lifvet i dess skilda yttringar. I det hänseendet torde jag redan i sakens nuvarande skick få uttala den förhoppning, att arbetet, när det blifver färdigt, skall åsättas ett skäligen billigt pris; icke så förståendes att det skulle kunna komma i hvarje mans hand, men åtminstone så att det lätt kan förvärfvas för våra folkbibliotek, liksom för tidningsredaktioner, valagitationsbyråer o. d. På detta sätt, om boken finnes att tillgå på folkbiblioteken, kommer den ju äfven menige man till godo och får således möjlighet att fylla den roll inom det allmänna medborgerliga upplysningsarbetet, som därmed afsetts.

Man har i medkammaren påpekat, att den nu föreslagna utredningen bör vara fullt objektivt hållen och fri från alla ingifvelser ur partisynpunkter. Den meningen är naturligtvis riktig, så riktig att den nästan förefaller öfverflödigt att uttrycka. Ty aldeles klart är, att inga andra kommentarier eller redogörelser böra här få ifrågakomma än sådana, som innehålla rena fakta. I den mån detta kan kontrolleras vid en föregående utredning och planering af arbetet, ber jag att få instämma i den mening, att sakkunniga från skilda läger där må samarbeta. Jag förmodar dock, att den högt ärade anmärkaren i medkammaren icke tänkt sig, att själfva utgifvandet skulle ske genom någon sorts blandad kommission från olika slags politiska trosbekännelser. Här är ju icke fråga om att sammanjämka olika meningar uti ett kommittébetänkande, utan att publicera akta och fakta. Utgifvaren, som skall svara för arbetets enhet och plan, måste vara *en*; endast sålunda undkomma vi den »ansvarsdivision», för hvilken denna kammars högt ärade vice talman uti ett historiskt ögonblick har varnat. Sedermera kommer naturligtvis utgifvaren att kring sig samla en medarbetarestab utan hänsyn till politiska åsikter, endast våldjande

Om utgifvande på svenska språket af en samling i främmande länder gällande grundlagar m. m.
(Forts.)

Om utgifvande på svenska språket af en samling i främmande länder gällande grundlagar m. m.
(Forts.)

till den verkliga sakkunskap, hvilket väl också i och för sig är det bästa korrektivet mot alla partisinnets ingifvelser.

Med tacksamhet mot utskottet för det sätt, hvarpå det behandlat motionen, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af bevillningsutskottets den 31 nästlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda betänkande nr 17, i anledning af *dels* Kungl. Maj:ts proposition angående förändring af tullsatserna å socker samt om ändrad lydelse af § 13 i förordningen med tulltaxa för inkommande varor den 4 juli 1910, *dels ock* väckt motion om ändrad lydelse af 28 § i gällande förordning angående beskattning af socker, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid förnyad föredragning af bankoutskottets den 31 sistlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda memorial och utlåtanden:

nr 14, angående afskrifning af osäkra fordringar vid riksbankens hufvudkontor,

nr 15, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 5 § i lagen för Sveriges riksbank,

nr 16, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 62 § 1 mom. i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning, samt

nr 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt arbetarna vid mynttillverkningen P. A. Andersson, O. H:son Olofsson, R. V. Sahlén och C. A. Staffund,

biföll kammaren hvad utskottet i dessa betänkannden hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 31 nästlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda utlåtande nr 27, i anledning af väckta motioner om *dels* skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lokalt veto med allmän och lika rösträtt beträffande försäljning af vin och öl, *dels ock* förbud mot utskänkning af vin och öl vid offentlig danstillställning.

Ang. lokalt veto med allmän och lika rösträtt beträffande försäljning af vin och öl.

Punkten 1.

Lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft följande till utskottet hänvisade motioner, nämligen inom Första kammaren motionerna nr 73 af herrar *O. Eklund* och *E. Beckman*, nr 74 af herr *E. Beckman m. fl.* samt inom Andra kammaren nr 73 af

herr *K. H. G. von Schéele m. fl.* och nr 225 af herr *K. Staaff m. fl.* samt nr 155 af herr *J. Norlén*, åsyftande ändringar i gällande förordning angående försäljning af vin och öl.

Ang. lokalt veto med allmän och lika rösträtt beträffande försäljning af vin och öl.

I ömförmälda af herrar *O. Eklund* och *E. Beckman*, *E. Beckman m. fl.*, *K. H. G. von Schéele m. fl.* och *K. Staaff m. fl.* afgifna motioner hade hemställts, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om framläggande för Riksdagen af förslag till bestämmelser i syfte att afgörandet inom kommun af väckt fråga om tillstånd till försäljning af vin och öl måtte äga rum medelst allmän och lika rösträtt i hufvudsaklig öfverensstämmelse med vissa af motionärerna angifna grunder.

(Forts.)

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda grunder hemställt, att herrar Eklunds och Beckmans motion nr 73, herr Beckmans m. fl. motion nr 74, herr von Schéeles m. fl. motion nr 73 samt herr Staaffs m. fl. motion nr 225 ej måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Eklund: Jag har ej begärt ordet för att framställa något från utskottets hemställan afvikande yrkande, hvilket ju vore meningslöst, då kammaren vid ett tidigare tillfälle under innevarande riksdag afslagit motionerna om lokalt veto beträffande brännvin. Skälet hvarför jag likväl tar mig friheten att för några få minuter taga kammarens tid i anspråk är, att jag vill begagna detta tillfälle, då lokalvetofrågan än en gång kommit under Riksdagens behandling, att rätta några under den föregående debatten om lokalt veto, den 18 sistlidne februari, lämnade uppgifter om den s. k. förbudsomröstningens resultat, särskildt i vissa städer. Representanten på jönköpingsbanken, herr Ekman, uppgaf såsom resultat af förbudsomröstningen, att af 16 städer med 5,000—10,000 invånare, $\frac{2}{3}$ majoritet af samtliga röstberättigades antal för ja-propositionen uppnåddes blott i fyra.

Af tillgänglig officiell statistik öfver folkmängden i Sveriges städer framgår, att 1910 funnos 22, icke som herr Ekman sade 16, städer med 5,000—10,000 invånare. Af dessa 22 städer uppgingo, enligt den lämnade redogörelsen för förbudsomröstningen, jarösterna till mer än $\frac{2}{3}$ — icke som herr Ekman påstod i 4 städer utan i 11, nämligen i Enköping 71, Eksjö 83, Växiö 72, Oscarshamn 74, Vänersborg 69, Skara 75, Kristinehamn 90, Sala 72, Hudiksvall 81, Östersund 82 och Umeå likaledes 82 procent. Jag har vid procentalen uteslutit bräksiffrorna.

Vidare sade herr Ekman, att af 18 städer med öfver 10,000 invånare uppnådde jarösterna $\frac{2}{3}$ af samtliga röstberättigade blott i 5 städer. Äfven här begagnade herr Ekman godtyckligt valda siffror. Antal städer med öfver 10,000 invånare är icke 18 utan 26. Af dessa 26 städer uppnådde jarösterna mer än $\frac{2}{3}$ majoritet af alla röstberättigade icke i fem utan i sju städer, nämligen i Upsala 82 procent, Jönköping 78 procent, Karlstad 68 procent, Örebro 79 procent, Västerås 69 procent, Falun 74 procent och Söderhamn 77 procent.

Herr Ekman skulle ju för tillfället lyckats ännu bättre i sin bevis-

Ang. lokalt veto med allmän och lika rösträtt beträffande försäljning af vin och öl.

(Forts.)

föring, om han, då han ju, som det tyckes, godtyckligt valt ett antal städer med viss uppgifven folkmängd (således icke tagit *hela* antalet) och redogjort för omröstningsresultatet i dem, i stället valt det antal, som sammanfaller med det, hvari icke i något enda fall $\frac{2}{3}$ majoritet uppnåtts. Han kunde då t. ex. ha sagt: Af elfva städer med 5,000—10,000 invånare har ej $\frac{2}{3}$ röstmajoritet uppnåtts i en enda. I så fall hade han ju lyckats konstruera fram en än mera *förkrossande* kritik öfver förbudsomröstningsresultatet i städerna.

I sina försök att slå lokalvetovännerna med deras eget vapen, förbudsomröstningen, icke blott använde han statistiken högst godtyckligt, på sätt jag visat, utan han tillät sig ock att gå ut ifrån en alldeles felaktig förutsättning, nämligen att räkna alla icke röstande såsom nej-röster, således i enlighet med herr Janssons reservation och icke i öfverensstämmelse med de af lokalvetoförslagsställarne framlagda motionerna, som gå ut på, att den erforderliga majoriteten för veto skulle vara $\frac{2}{3}$ af *i omröstningen deltagande*. Om man vill ställa nykterhetsfolkets kraf på lokalt veto och förbudsomröstningen i belysning af hvarandra, måste man väl, om man vill vara opartisk, hålla sig till hvad som verkligen från samma håll föreslagits och icke för jämförelse upptaga något, som de alls icke föreslagit. Man må visserligen, såsom herr Ekman gjorde, ha rätt att beräkna afdrag för 18—21-åringar äfvensom antaga, att vid en eventuell omröstning om omedelbart förestående lokalt förbud åtskilliga, som nu röstat ja, då skulle ställa sig tveksamma, men man har icke rätt att antaga, att alla icke deltagande oafvisligen representera nej-röster. Äfven anhängare till åtgärden kunna vara bortresta, sjuka eller eljest lagligt förhindrade deltaga i omröstningen. Och att *alla röstberättigade* skulle infinna sig är ej heller troligt. Vid riksdagsmannaval är t. ex. medeltalet deltagande för städerna 70 procent af de röstberättigade.

Går man ut från dessa synpunkter, som äro de enda rätta, om man vill ställa lokalvetoförslagen, sådana de faktiskt föreligga, och förbudsomröstningen i belysning af hvarandra, kommer man till helt andra resultat än dem herr Ekman sökt göra troligt.

Med herrar talmäns benägna medgifvande äro i den s. k. sammanbindningsbanan utställda de 95 volymer, som innehålla de till byrån inkomna listorna. Studerar man opartiskt dessa och den sammanfattning af dem, som på samma ställe finnes tillgänglig, så måste man komma till den uppfattningen, för den händelse verkligen den ifrågasvarande omröstningen kan ligga till grund för ett bedömande af hur en omröstning om lokalt veto skulle komma att taga sig ut, att från nykterhetshåll föreslagen majoritet skulle ha uppnåtts i de flesta städer.

Under alla omständigheter är förbudsomröstningen ett öfverväldigande bevis på att — trots hvad än må sägas — krafvet på verkligt effektiva reformer på rusdryckslagstiftningens område uppbäres af en folkmening så stark, att det *icke* kan tillbakavisas.

Herr talman, jag har intet yrkande att göra.

Herr Ekman, Karl Johan: Jag sade i mitt anförande, att af 16 städer med 5,000—10,000 invånare, vore det endast 4, där vid förbudsomröstningen en majoritet af $\frac{2}{3}$ af de röstberättigades antal upp-

nåtts, och att af 18 städer med öfver 10,000 invånare hade dylik majoritet uppnåtts i 5. Dessa siffror afse endast antalet vid förbudsomröstningen *röstberättigade* invånare. Jag har i mitt anförande talat om, att då man såsom vapen i kampen mot rusdryckerna vill tillgripa det lokala vetot, är det närmast städerna det gäller och framför allt de *större* bland dem. Längre ned i mitt anförande heter det ytterligare: »Det är sålunda i städerna, framför allt i de *större* städerna, det lokala folkomröstningsvetot skulle hafva sin betydelse såsom ett kraftigare medel än det nu gällande kommunala vetot att sätta en damm emot det onda». Nu vet ju hvar och en, att antalet städer med ett invånareantal af 5,000—10,000 icke äro 16 utan 22 och att antalet städer med ett invånareantal öfver 10,000 icke äro 18 utan 26. Jag talade emellertid endast om de förstnämnda *större* städerna med de angifna antalen vid förbudsomröstningen *röstberättigade* invånare. Iakttaga man detta, äro mina siffror alldeles riktiga. I den tryckta redogörelsen för förbudsomröstningen finnes nämligen en kolumn för *antalet röstberättigade* invånare i hvarje stad och en kolumn bredvid, som innehåller procenttalet af dem, som röstat för förbudet. *Det är dessa siffror och procenttal, som jag anført, och de äro riktiga.*

Ang. lohalt veto med allmän och lika rösträtt beträffande försäljning af vin och öl.

(Forts.)

Hvad de öfriga anmärkningarna mot mitt anförande beträffar, äro de redan förklarade uti själfva anförandet och darfva sålunda icke något vidare bemötande.

Herr Eklund: Hvad den ärade talaren från Jönköpings län nu anförde upphäfver icke det faktiska förhållandet, att enligt den officiella statistiken det finnes 22 städer i vårt land, som ha ett invånareantal af mellan 5,000 och 10,000 personer, och att af dessa uti icke mindre än 11 vid omröstningen uppnåtts $\frac{2}{3}$ majoritet. Herr Ekman sade den 18 februari, att dessa städers antal vore 16, och att sådan majoritet uppnåtts endast i 4. Dessa hans siffror äro gripna ur luften, de ha icke stöd vare sig i den officiella statistiken eller redogörelsen för förbudsomröstningen. Detsamma är förhållandet med afseende på de *större* städerna. Herr Ekman sade vid samma tillfälle, att dessa äro 18, under det att enligt den officiella statistiken det finnes 26, och att i 5 af dessa uppnåtts majoritet, men redogörelsen för omröstningen visar, att sådan majoritet uppnåtts i 7. Huru man än vänder saken, kvarstår det förhållandet, att herr Ekman har till Riksdagens protokoll lämnat oriktiga uppgifter. Jag har ansett det vara min oafvisliga skyldighet att meddela detta, så att de riktiga siffrorna komma in i protokollet.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande punkt hemställt.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
beträffande
utskänkning
eller försälj-
ning till
afhämtning
af vin och öl.*

Fördrogs ånyo lagutskottets den 31 sistlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda utlåtande nr 28, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående fullt genomfördt kommunalt veto beträffande försäljning af vin och öl.

Lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehåft två till utskottet hänvisade motioner, den ena nr 13 inom Första kammaren af herr *C. H. von Mentzer* m. fl. och den andra nr 14 inom Andra kammaren af herr *E. Rief* m. fl., däri hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådana ändringar i kungl. förordningen angående försäljning af vin och öl den 9 juni 1905, att rättighet till försäljning af vin och öl icke måtte beviljas utan bifall, i fråga om stad, af stadsfullmäktige eller där sådana ej finnes, af allmän rådstuga samt i fråga om landet, af kommunalstämma.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på återopade grunder hemställt, att Riksdagen, i anledning af ifrågavarande motioner, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvilken omfattning meddelande af tillstånd till utskänkning af vin och öl samt till försäljning till afhämtning af sådana drycker måtte i vidare mån än för närvarande vore händelsen göras beroende af vederbörande kommunalmyndigheters bestämmande, äfvensom för Riksdagen framlägga det förslag, som däraf kunde föranledas.

Herr von Mentzer: Såsom herrarna hafva sig väl bekant, väcktes samtidigt med de motioner, som behandlas i det nu föreliggande utlåtandet, jämväl motioner, hvori föreslagits liknande förändringar i brännvinsförsäljningsförordningen som de, hvilka här föreslagits i fråga om förordningen angående försäljning af vin och öl. Beträffande brännvinsförsäljningsförordningen har Riksdagen redan i anledning af dessa motioner affattat beslut om en skrifvelse till Kungl. Maj:t. Alla dessa motioner utgå från den riktiga grundsatsen, att, då i allmänhet kommunen är den, som närmast efter drinkarens anförvandter och grannar får erfara de ledsamma följderna af dryckenskapen, så bör också, i fall en kommun — kanske med vissa för tillfället kännbara uppföringar — beslutar sig för att från kommunen utesluta någon viss rusdrycksförsäljning, ingen kunna påtvinga kommunen samma försäljning. Nu har också utskottet välvilligt uttalat, att liknande skäl, som föranledt Riksdagens nyssberörda beslut, otvifvelaktigt göra sig gällande äfven i fråga om försäljning af öl och vin. Vid detta förhållande och ehuru jag visst icke kan eller vill biträda åtskilligt af hvad utskottet för öfrigt anført i sin motivering, vill jag hufvudsakligen inskränka mig till att uttrycka min tacksamhet för det beaktande utskottet skänkt motionen.

Dessutom har jag endast ett litet tillägg att göra. I sitt utlåtande har lagutskottet hemställt, att Riksdagen, i anledning af ifrågavarande motioner, måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, i hvilken omfattning meddelande af

tillstånd till utskänkning af vin och öl samt till försäljning till afhämtning af sådana drycker må i vidare mån än för närvarande är händelsen göras beroende af vederbörande kommunalmyndigheters bestämmande.

Detta uttryck skulle möjligen kunna tydas därhän, att i fall en kommun bestämde, att en försäljning af ifrågavarande slag skulle upprättas, Konungens befallningshafvande skulle kunna betagas rätten att afslå ansökningen om en dylik försäljning. Det har aldrig begärts i motionen. Och jag antager, att lagutskottet ej åsyftat något sådant beträffande försäljning af öl och vin, lika litet som bevillningsutskottet åsyftat det beträffande de starkare rusdryckerna.

Under förutsättning att mitt antagande om lagutskottets mening med de använda ordalagen är riktig, har jag intet yrkande att framställa.

Herr Trana: Herr talman, mina herrar! Förvisso är det ej förenadt med synnerligt nöje att taga till orda i nykterhetsfrågan, hvilken under en följd af år i så hög grad upprört svenska sinnen, då man nämligen i densamma intager den ståndpunkt som jag. Det är ju att vänta, att jag af absolutisterna och möjligen äfven af andra kommer att beskyllas för att ställa mig afvog mot eller åtminstone likgiltig för vårt folks uppfostran till nykterhet och sedlighet, mot hvilken beskyllan jag på förhand protesterar. Och särskildt i nu föreliggande fråga äro utsikterna att vinna någon tillslutning icke särdeles uppmuntrande, då bland lagutskottets 16 ledamöter jag såsom reservant står ensam om min mening. Detta afskräcker mig dock ingalunda, ty då jag för några år sedan i min hembygd på ett offentligt möte uttalat min åsigt i saken och sedermera icke ändrat tanke, anser jag plikten bjuda mig att äfven i denna kammare med några ord stödja min afgifna reservation.

Jag anser mig icke sakna skäl att beteckna utskottets beslut såsom förhastadt och grundadt på en, som det synes mig, felaktig slutledning. Ut i den af utskottet till stöd för beslutet anförda, ytterst korta och endast ytan berörande motiveringen medgifver väl utskottet, att af en vidsträcktare rätt åt de kommunala myndigheterna i fråga om utskänkning och försäljning af brännvin »följer väl icke, att i fråga om utskänkning och försäljning af vin och öl samma myndigheter skola gifvas den befogenhet, som nu påyrkas», men hvad utskottet sålunda med ena handen gifver tager det till största delen tillbaka med den andra, då ju utskottet i de närmaste raderna yttrar: »Då emellertid, såsom framhållits, liknande skäl, som föranledt Riksdagens berörda beslut, otvifvelaktigt göra sig gällande äfven i fråga om sist afsedda drycker, synes anledning föreligga för Riksdagen att i viss mån tillmötesgå äfven nu ifrågavarande framställningar.»

För min del har jag ej kunnat finna annan likhet mellan brännvin, å ena sidan, samt vin och öl, å den andra, med hänsyn till lagstiftningen, än att alla dessa drycker innehålla alkohol, och att de alla såsom njutningsmedel kunna missbrukas. Då alkoholhalten i dem dock är så högst betydligt olika, kan jag ej fatta utskottets logik, som mellan raderna i beslutet säger, att, därför att man skärper

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
beträffande
utskänkning
eller försälj-
ning till
afhämtning
af vin och öl.
(Forts.)*

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
beträffande
utskänkning
eller försälj-
ning till
afhämtning
af vin och öl.
(Forts.)*

lagstiftningen mot brännvinet, är det ock lämpligt att skärpa lagstiftningen mot vin och öl. Att alla dessa drycker kunna missbrukas är ej heller till förmån för utskottets mening logiskt öfvertygande. I sådant fall borde man väl ock lagstifta mot andra njutningsmedel, som, då de missbrukas, verka skadligt på kroppens och själens hälsa. En af våra främsta nykterhetskämpar, herr Waldenström, skref härom dagen i sin tidning, att rökandet af en cigarr vore för hälsan mycket skadligare än förtärandet af ett glas öl. Här skulle alltså med lika rätt öppna sig ett rikt fält för lagstiftning att framdrivas af absolutister i fråga om tobak. Om man skulle fortsätta lagstiftningen efter dessa grundsatser, hvart skulle man väl då komma? Man torde därför i all rimlighets namn böra låta detta vara detta. Nu skola emellertid de utskottsledamöter, som efter mig taga till ordet i denna fråga, helt säkert säga: »Utskottet har icke påstått, att skärpta lagstiftningsåtgärder äro af nöden, utan endast att det är fråga om en undersökning». Men någon afsikt måste dock ligga i utskottets hemställan. Vill utskottet väl, att nu gällande lagbestämmelser skola lindras och åtkomsten af vin och öl underlättas? En sådan, ju möjlig afsikt kan väl icke, efter allt hvad hittills åtgjorts i nykterhetsfrågan, tagas på allvar. Eller vill utskottet, att det skall vid det gamla förblifva? I sådant fall torde väl en skrifvelse till Kungl. Maj:t sakna allt fog. Jag håller sålunda före, att man bör gifva mig rätt, då jag häraf drager den slutsatsen, att utskottet med sin hemställan afser att skärpa lagbestämmelserna mot vin- och ölförsäljningen på det sätt, att de speciella uppgifter för Kungl. Maj:t, utskottet anvisat, afse, att likställandet mellan de åberopade paragraferna i författningarna skola åvägbringas på det sätt, att de mildare bestämmelserna skola skärpas.

Endast om man så tolkar utskottets beslut, synes det mig ligga någon reson i detsamma från utskottets ståndpunkt sedt; och jag gissar, att detta är det enda, som förnuftigtvis kan läsas emellan raderna i beslutet. Huru härmed emellertid må förhålla sig, förnekar jag för min del på det bestämdaste, att skärpta åtgärder mot brännvinsförbrukningen på något sätt motivera skärpta åtgärder mot förbrukningen af vin och öl, hvaremot jag påstår, att förhållandet är snarare det rakt motsatta. Den alltjämt fortgående skärpningen af lagbestämmelserna mot förbrukningen af vin och öl ter sig så mycket egendomligare och onaturligare, då man tager i betraktande den roll, vin- och ölförbrukningen spela i vår världs dels sydligare länder. Om man t. ex. i det gamla kulturlandet Frankrike och öfriga medelhafsländer, där vinet ingår så att säga i det dagliga brödet, och där man sedan urminnes tider har en så genomgående erfarenhet om dess bruk och missbruk, skulle framkomma med sådana motioner som de förevarande, lider det väl intet tvifvel, att allmänheten skulle betänksamt skaka på hufvudet och mena, att med den motionärens tankeförmåga vore mindre väl bestäldt. I lika hög grad torde väl denna reflexion gälla om ölförbrukningen i Tyskland, vår närmaste granne i söder. Hvilken oerhörd roll ölet spelar i det dagliga lifvet i detta vidsträckt land, som dock fosttrat så många miljoner friska och i såväl andligt som kroppsligt afseende rikt utrustade män och kvinnor, tillhörande samma stam som vårt eget folk, därom torde det kortaste besök där-

städes i hvilken trakt som helst lämna ojäfaktiga vittnesbörd. Huru tänker och handlar man däremot hos oss? Här börja vinet och ölet att betraktas såsom farliga gifter, ja, så farliga till och med, att om förbudslagstiftningen får ohejdadt fortgå, det väl snart kommer att erfordras läkarerecept för att erhålla dessa varor. Ett fortsättande på denna väg kan jag således ej vara med om. Min bestämda öfvertygelse är, att det enda effektiva medlet att motarbeta missbruket af vin- och ölnjutandet är att söka på öfvertygelsens väg nå målet. Det går visserligen långsammare än otåliga absolutister kunna finna sig i, men det gifver de jämförelsevis säkraste och pålitligaste resultaten. Genom öfverdrifna lagstiftningsåtgärder dämpar man icke, än mindre utrotar njutningsbegäret. Erfarenheten har visat och kommer att visa, att man snarare verkar i motsatt riktning. Man eggas i stället detta begär och detta i sådan grad, att man lockar och förleder till lag-öfverträdelse, hvilket i och för sig och med det ringaktande af lagen, det i öfrigt kan medföra, är en högst betänkelig sak, vare sig man ser den från domarens eller den enskilde fosterlandsälskande medborgarens ståndpunkt. Villigt kan jag väl medgifva, att den lagstiftning, som redan kommit till stånd i syfte att försvåra åtkomsten af brännvinet, hvilket ju tillfogat vårt land fruktansvärda skador, varit af omständigheterna påkallad och haft ett välgörande inflytande, men den nu allt tydligare framträdande, af herrar absolutister öppet förkunnade tendensen i denna af dem pådrifna lagstiftning att leda till fullständigt förbud mot att här i riket tillverka och försälja s. k. rusdrycker, kan jag icke godkänna.

Anser jag sålunda, att denna lagstiftning beträffande brännvinet redan gått tillräckligt långt, gäller det i ojämförligt högre grad vinet och ölet. Lagstiftningen i denna fråga synes mig nu börja öfvergå till ett olidligt tyranni och till ett oberättigadt förmynderskap och sålunda till ett oförsvarligt ingripande mot den personliga friheten och själfbestämmelserätten, hvaremot, efter min tro, tiden nu är inne att kraftigt reagera, därest vi icke skola falla absolutisterna i armarna och blifva till en visa för andra bildade nationer. Det förefaller mig, som om svenska Riksdagen genom bifall till utskottets förslag skulle stå i begrepp att förlora det lugn och den besinning, att öfvergifva den måtta och den själfbehärskning, som böra känneteckna densamma. Därför, herr talman, yrkar jag afslag på utskottets hemställan.

Herr Håkanson: Herr talman, mina herrar! Utskottets förevärande utlåtande har synts och synes mig fortfarande vara en ren konsekvens af det beslut denna Riksdag förut fattat om en skrifvelse med begäran om undersökning, huruvida en vidsträcktare medbestämmanderätt icke borde gifvas de kommunala myndigheterna i fråga om försäljning af brännvin.

Den närmast föregående ärade talaren sade, att hvad utskottet gifvit med ena handen toge det strax därefter tillbaka med den andra. Till stöd härför uppläste han två punkter af utskottets motivering. I den första af dessa punkter har utskottet sagt, att af Riksdagens förra beslut om inrymmande i fall, som i beslutet åsyftas, af en vidsträcktare rätt åt de kommunala myndigheterna, väl icke följde, att i fråga

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
beträffande
utskänkning
eller försälj-
ning till
afhämtning
af vin och öl.
(Forts.)*

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
beträffande
utskänkning
eller försälj-
ning till
afhämtning
af vin och öl.
(Forts.)*

om utskänkning och försäljning af vin och öl samma myndigheter skulle gifvas den befogenhet, som nu påyrkas, d. v. s. den befogenhet, som påyrkas i motionerna. I dessa yrkas, att rätt till försäljning af vin och öl icke skall kunna beviljas utan medgifvande, i stad af stadsfullmäktige eller allmän rådstuga samt på landet af kommunalstämma. Från detta yrkande har utskottet velat taga afstånd. I den följande punkten har utskottet sagt, att samma skäl, som föranledt Riksdagens beslut beträffande brännvinsförsäljning, föreligga för en undersökning, huruvida icke möjligen en vidsträcktare, men icke så långt gående befogenhet, som motionärerna föreslagit, bör beredas de kommunala myndigheterna i fråga om försäljning af vin och öl. Jag kan icke förstå, att dessa båda punkter i ringaste mån strida mot hvarandra.

Samma talare anmärkte jämväl, att utskottets utlåtande vore förhastadt och fotadt på en felaktig slutledning. Jag får väl antaga, att denna anmärkning framkallats af den brist på öfverensstämmelse mellan förenämnda båda punkter den ärade talaren trott sig finna. Jag kan som sagdt icke finna någon bristande öfverensstämmelse. Utskottet har icke alls velat uttala sig om huru långt Kungl. Maj:ts lämpligen bör gå i det förslag till lagstiftning i ämnet som kan komma att framläggas. Med full afsikt har utskottet underlåtit att säga, att en förändring är behöflig, och endast sagt, att den omständigheten, att Riksdagen hemställt om en undersökning rörande ökad inflytande för de kommunala myndigheterna vid beviljande af tillstånd till försäljning af brännvin, bör motivera en undersökning, huruvida icke vidsträcktare medbestämmanderätt bör inrymmas de kommunala myndigheterna beträffande nu ifrågavarande drycker. Undersökningen kan resultera i, att någon vidsträcktare befogenhet för de kommunala myndigheterna icke alls behöfves, eller att beträffande försäljning till afhämtning eller tillfälliga rättigheter en förändring kan erfordras. Utskottet har endast afsett, att den undersökning, som följer af Riksdagens skrifvelse i fråga om brännvin, rimligen bör omfatta jämväl tillstånd till försäljning af vin och öl.

Den ärade talaren på jönköpingsbanken hade några funderingar, om utskottet menat, att åt de kommunala myndigheterna borde inrymmas en sådan bestämmanderätt, att Kungl. Maj:ts befallningshafvande icke skulle ha befogenhet att afslå en ansökan, som nämnda myndigheter tillstyrkt. Jag trotsar någon att kunna läsa utskottets hemställan på detta sätt. Det har icke varit utskottets mening att föreslå någon som helst inskränkning i Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet. Naturligtvis bör Kungl. Maj:ts befallningshafvande ha befogenhet att, äfven om de kommunala myndigheterna tillstyrka, afslå en ansöknings om tillstånd till försäljning af vin och öl.

Jag kan icke finna, att den ärade talaren från Göteborg anfört sådana tungt vägende skäl, som böra föranleda Första kammaren att fatta ett beslut, som står i strid med kammarens beslut om de kommunala myndigheternas inflytande vid meddelande af tillstånd till brännvinsförsäljning. Jag medger väl, att om man har så klart för sig som den ärade talaren hade, att någon förändring icke bör under några villkor förekomma med afseende på de kommunala myndigheternas deltagande vid dessa frågors behandling, man icke kan till-

styrka en hemställan om undersökning, men utskottet har ingalunda så klart för sig, att icke ändring i en eller annan punkt kan erfordras.

På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till utskottets utlåtande.

Herr Bergendahl: Jag tillåter mig att föreslå en ändring i utskottets hemställan, nämligen att orden »samt till försäljning till afhämtning af sådana drycker» måtte utgå ur utskottets kläm, och hvarenom utskottets hemställan kommer att afse endast utskänkning af vin och öl. Jag skall med några ord angifva skälen till detta yrkande.

Det har alltid väckt min förvåning, att när man gått till angrepp mot rätten till försäljning till afhämtning af vin och öl, man förbiset, att den grundläggande bestämmelsen för denna handelsrätt är att söka i näringsfrihetsförordningen af den 18 juni 1864. Det står nämligen där i 1 §, att svensk man eller kvinna är, med de undantag och inskränknin­gar samt under de villkor i öfrigt, som nedan i förordningen upptagas, berättigad i stad eller å landet idka handel eller fabriksrörelse, handverk eller annan handtering. Hvilka äro då de undantag som i första § åsyftas? De uppräknas i 8 §. Bland undantagen förekomma försäljning af sprängämnen, gifter, eldfarliga ämnen m. m. samt försäljning af brännvin och handel med andra brända och destillerade drycker äfvensom all utskänkningsrörelse. Men från den grundläggande bestämmelsen har icke gjorts undantag för försäljning till afhämtning af vin och öl. Nu vet jag, att man redan brutit mot den bestämmelsen genom att för försäljning af vin och öl till afhämtning, fordra tillstånd af Kungl. Maj:ts befallningshafvande, hvilken myndighet sålunda skall gifva licens. Jag anser, att denna föreskrift innebär ett förbiseende af näringsfrihetsförordningens bestämmelser, och det påstås ha inträffat, att när Kungl. Maj:ts befallningshafvande nekat att bevilja tillstånd till försäljning af öl och vin till afhämtning och vederbörande klagat däröfver under åberopande af den rätt, som näringsfrihetsförordningen medgifver, Kungl. Maj:ts befallningshafvandes beslut upphäfts. Det synes mig alldeles orimligt, som motionärerna gjort, att likställa rätten till utskänkning af vin och maltdrycker med rätten till försäljning af sådana drycker till afhämtning. Det synes mig däremot kunna försvaras, hvad utskottet föreslagit rörande utskänkning, och torde utskottets förslag härutinnan kunna anses stå i öfverensstämmelse med det beslut, som Riksdagen förut fattat med afseende på utskänkning af brännvin, nämligen att lämna de kommunala myndigheterna större inflytande vid beviljandet af dylika utskänkningsrättigheter och särskildt hvad angår tillfälliga rättigheter. Men det synes mig alldeles orimligt, att de kommunala representationerna skulle ha rätt att bestämma, hvilka skulle äga rätt att försälja vin och öl till afhämtning, så länge denna rättighet är så lagfästad, som den blifvit i näringsfrihetsförordningen. Jag tror, att i större och äfven medelstora städer det skall vara förenadt med stor svårighet för de kommunala representationerna att pröfva dessa frågor. Försäljning till afhämtning kan därför enligt min mening icke likställas med rätten till utskänkning. Det synes mig vara alldeles till-

*Om ändring
i gällande
bestämmelser
beträffande
utskänkning
eller försälj-
ning till
afhämtning
af vin och öl.
(Forts.)*

Om ändring
i gällande
bestämmelser
beträffande
utskänkning
eller försälj-
ning till
afhämtning
af vin och öl.
(Forts.)

räckligt för tillgodoseende af nykterhetens och ordningens intresse, att nu gällande bestämmelse får kvarstå orubbad, och att möjligen en ändring i näringsfrihetsförordningen vidtages på det att det beslut, Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddelar i fråga om rätt till försäljning af vin och maltdrycker till afhämtning, icke må anses stå i strid med näringsfrihetsförordningens stadgande.

På dessa grunder ber jag, herr talman, få yrka, att orden »samt till försäljning till afhämtning af sådana drycker» måtte utgå.

Herr Håkanson: Herr talman! Mina herrar! I anledning af den siste ärade talarens anförande ber jag att ännu en gång få erinra om, att utskottet ingalunda uttalat sig för att tillstånd till försäljning till afhämtning bör i samma mån som tillstånd till utskänkning af vin och öl göras beroende af de kommunala myndigheterna. Utskottet har tvärt om sagt, som vi läsa på sidan 11 i utlåtandet, att det synts utskottet kunna *ifrågasättas*, huruvida fullständig likställighet bör i nu ifrågavarande afseende råda mellan den i 7 § af omförmälda förordning angående försäljning af vin och öl afsedda utskänkingsrätt och sådan rätt till försäljning till afhämtning, hvarom förmåles i förordningens 13 §. Den blifvande undersökningen synes emellertid böra omfatta äfven detta spörsmål.

För närvarande har öfverståthållareämbetet icke skyldighet att, innan tillstånd meddelas till försäljning till afhämtning af öl och vin i Stockholm, infordra yttrande från vare sig magistraten eller kommunal myndighet eller representation. I öfriga städer har Konungens befallningshafvande att före meddelande af dylikt tillstånd inhämta magistratens yttrande. Det kunde väl icke vara så farligt om det stadgades skyldighet för såväl öfverståthållareämbetet som Konungens befallningshafvande att i dylika fall inhämta yttrande af någon kommunal myndighet eller representation. I hvilket fall som helst bör det icke kunna råda något tvifvel om, att undersökningen bör omfatta jämväl försäljningen till afhämtning. Jag vill därvid ingalunda förorda eller ens förmoda, att det kommer fram förslag till lagstiftning, som skulle, såsom den ärade talaren förutsatte, göra det möjligt för de kommunala myndigheterna att, tvärt emot Konungens befallningshafvandes mening, helt och hållet förbjuda försäljning till afhämtning af vin och öl inom en stad.

Jag kan, som sagdt, icke finna lämpligt, att dylik försäljning till afhämtning undantages från den undersökning, hvarom utskottet ansett Riksdagen böra i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, och ber jag därför att fortfarande få vidhålla mitt yrkande om bifall till utskottets betänkande oförändradt.

Herr Karlsson: Jag har icke så mycket satt mig in i den här frågan, men jag finner dock, att det af herr Bergendahl gjorda yrkandet har ett visst fog för sig. Det förefaller mig dock, som om det skulle vara svårt för kammaren att nu genast fatta beslut i den riktning, som herr Bergendahl här föreslagit. Jag ber därför att få hemställa om återremiss af denna fråga.

Herr Gezelius: Med anledning af den debatt, som har utspunnit sig om herr Bergendahls yrkande, ber jag få fästa uppmärksamheten på, att utskottets utlåtande, såsom torde framgå af såväl motivering som kläm afser sådan afhämtning, hvarom stadgas i 13 paragrafen i gällande förordning af den 9 juni 1905 angående försäljning af vin och öl.

Det ges för närvarande två olika former af rätt att försälja vin och öl till afhämtning.

Om den ena stadgas i 12 paragrafen af 1905 års förordning. Denna innehåller, att försäljning till afhämtning af vin eller öl må utöfvas utan särskildt tillstånd af vissa personer, nämligen af den, som förvärfvat behörighet att till afsalu tillverka vin eller öl, å tillverkningsstället i fråga om därstädes tillverkade drycker; af den, som äger rätt till utminuterung af brännvin, å försäljningsstället beträffande såväl vin som öl, samt af den, som enligt 7 paragrafen är berättigad att utöfva utskänkning af vin eller öl, å utskänkingsstället i fråga om de drycker meddeladt tillstånd afser. För sådan försäljning till afhämtning fordras icke något tillstånd. Detta står i full öfverensstämmelse med 1864 års förordning, hvilken herr Bergendahl åberopat.

Men det finnes en annan form af rätten att försälja vin och öl till afhämtning. Och om denna stadgar paragraf 13. Därför fordras tillstånd, och detta meddelas af Konungens befällningshafvande. I mom. 2 och 3 af samma paragraf talas om olika förfarande för dylikt tillstånds meddelande *dels* i stad, *dels* i Stockholm och *dels* på landsbygden. I fråga om stad stadgas, att magistratens yttrande skall inhämtas, men i fråga om sådant tillstånd på landsbygden gäller, enligt mom. 3, att frågan skall behandlas i likhet med fråga om tillstånd till utskänkning enligt paragraf 7 af nyssnämnda förordning. Däraf torde framgå, att det icke här är fråga om kommunala myndigheters rätt med afseende å försäljning till afhämtning af vin eller öl, då det gäller sådan rätt till försäljning till afhämtning, hvartill, enligt gällande lag om försäljning af vin och öl, särskildt tillstånd icke fordras, utan att ifrågasatt undersökning rörande eventuella förändringar i fråga om rättigheten till försäljning till afhämtning endast gäller sådan rätt till afhämtning, hvarom i 13 paragrafen stadgas. Då proceduren är i olika fall densamma, i hvad den vidkommer landsbygden, har det synts mig själfallet, att utredningen rörande förändring i fråga om kommunala myndigheters befogenhet äfven borde omfatta denna form af försäljning till afhämtning. Såsom jag redan förut haft tillfälle framhålla, torde redan af motiveringen vara klart, att utskottet afser endast denna form af rätten till försäljning till afhämtning. Och äfven en närmare undersökning af klämman torde gifva vid handen, att det är endast denna form, som i utskottets kläm afser.

På grund häraf hemställer jag, att herr Bergendahls yrkande icke måtte vinna afseende, utan utskottets förslag bifallas.

Herr Karlsson: Sedan jag framställt mitt yrkande om återremiss, har jag fått kännedom om, att Andra kammaren redan bifallit utskottets förslag. Mitt yrkande om återremiss skulle således icke leda till något resultat. Jag ber därför att få återkalla detta mitt yrkande

Om ändring i gällande bestämmelser beträffande utskänkning eller försäljning till afhämtning af vin och öl.

(Forts.)

och tillkännagifva, att jag instämmer med herr Trana i hans yrkande om afslag.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr talmanen yttrade, att beträffande förevarande utlåtande föreläge följande yrkanden: 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af herr *Bergendahl*, att utskottets hemställan skulle bifallas med utslutande af orden »samt till försäljning till afhämtning af sådana drycker»; och 3:o) att utskottets hemställan skulle afslås.

Sedermera gjorde herr talmanen propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på afslag å utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till utskottets i utlåtandet gjorda hemställan, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår hvad lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—51;

Nej—62.

Om ändrade grunder för utarrendering af de till Strömsholms hingstdepå anslagna egendomar m. m.

Föredrogs ånyo jordbruksutskottets den 31 nästlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda utlåtande nr 68, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade grunder för utarrendering af de till Strömsholms hingstdepå anslagna egendomar m. m.

I två inom Riksdagen väckta motioner, nr 57 i Första kammaren och nr 172 i Andra kammaren, hade herrar *A. Pers* och *A. Stårner* sammanstående hemställt, att Riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående förändrade bestämmelser rörande utarrendering af de till Strömsholms hingstdepå anslagna egendomarna,

i syfte att arrendatorerna måtte erhålla sina arrenden utan mellanhand, och att arrendet måtte utgöras i penningar och ej såsom hittills hufvudsakligen i naturprodukter; att staten måtte genom domänstyrelsen ombesörja förvaltningen af berörda egendomar; samt att Kungl. Maj:t måtte till Riksdagen inkomma med de förslag, hvartill utredningen kunde gifva anledning.

Utskottet hade i nu föredragna utlåtande på angifna skäl hemställt, att förevarande motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Pers: Såsom motionär skall jag be att få säga några ord. Hufvudsyftet med min motion är att få en bättre läfd af de till Strömsholms hingstdepå anslagna egendomar och bereda arrendatorerna en tryggare ställning än den, de såsom subarrendatorer under förpaktaren intaga, hvilken intet annat intresse har än att förtjäna så mycket pengar som möjligt genom att taga högsta möjliga arrende af sina underarrendatorer. Utskottet har ägnat motionen en välvillig behandling och gifvit mig rätt angående behovet af en förändring. Sålunda medgifver utskottet, att »klumputarrendering är synnerligen olämplig», liksom att »en väsentligt tidsenligare kultur skulle kunna ordnas å ifrågavarande af god jord bestående kronoegendomar, därest dessa ställdes under domänstyrelsens vård och förvaltning». För dessa utskottets uttalanden är jag tacksam. Det har emellertid icke velat följa mig i krafvet på en speciell utredning af denna fråga. En sådan har ansetts obehöflig, därför att vederbörande myndigheter ha sin uppmärksamhet riktad på de i motionen berörda förhållanden, och säger sig utskottet vara förvissadt, att dessa myndigheter skola beakta de uttalade önskemålen. Riksdagen skulle således, anser utskottet, icke behöfva göra någon framställning i saken, och motionärens syfte likväl vinnas. Utskottet säger ingenting om de svårigheter, som kunna komma att möta vid realiserande af programmet. Att sådana kunna uppstå, har utskottet väl tänkt sig, men för att undgå dem har utskottet anvisat den utvägen att försälja vissa områden af egendomen för att, som det säger, befrämja småbrukarörelsen. Det är egentligen för att uttala några betänkligheter mot anlåtande af denna utväg, som jag begärt ordet.

Staten torde väl knappast någon annorstädes i landet ha så mycket åkerbruksjord samlad på ett mindre område som utmed Mälarestränderna mellan Strömsholm och Kungsör. Inom en radie af högst ett par mil har staten kronoegendomar af 7,500 tunnlands areal, däraf omkring 5,000 tunnland åkerjord. Kronan har nämligen här, utom ifrågavarande till Strömsholms stuteri anslagna egendomar, åtskilliga värdefulla gårdar, bland andra Kungsörs kungsladugård med 1,000 tunnland åkerjord. Skall kronan öfver hufvud ha kvar någon jord och skog, bör det väl vara där den har den samlad och där de naturliga förutsättningarna för ett vinstgivande jordbruk äro så stora, som här är fallet. Gärna gifver jag utskottet rätt i, att en försäljning af vissa områden skulle leda till en förbättring af det nu så extensiva brukningssättet. Men frågan är, huruvida det icke finnes någon annan

Om ändrade grunder för utarrendering af de till Strömsholms hingstdepå anslagna egendomar m. m.
(Forts.)

*Om ändrade
grunder för
utarrande-
ring af de
till Ströms-
holms hingst-
depå an-
slagna egen-
domar m. m.
(Forts.)*

form för utarrrendering än den nu brukliga, exempelvis vidgande af optionsrätten, som skulle gifva ett bättre resultat. Jag har kommit till den öfvertygelsen, att Riksdagen skulle handla obetänksamt, om den rekommenderade försäljning för att komma öfver de svårigheter, som kunna möta för ett tillfredsställande ordnande af de i motionen och utskottets utlåtande berörda förhållandena. Det kan komma en tid — och det snart nog —, när Riksdagen önskar detta ogjordt. Vid den omreglering, som äfven enligt utskottets mening måste föregå nästa utarrrendering, skola med sannolikhet uppstå stora svårigheter. Det är särskildt frånvaron af åbyggnader å egendomen, som skola medföra svårigheter. Jag har trott, att det allmänna skulle vara betjänadt af, att en något bredare lagd utredning föreginge denna utarrrendering. De närmast intresserade myndigheterna ha hos utskottet anmält sig skola ordna allt till det bästa i enlighet med motionärer- nas önskningsar, och utskottet har godtagit denna försäkran. Jag vågar ej hoppas, att kammaren skall frångå utskottets ståndpunkt, och därför skall jag ej, herr talman, framställa något yrkande. Min afsikt har blott varit att till protokollet uttala min uppfattning rörande dessa förhållanden.

Friherre Gyllenstierna: Då motionären icke framställt något yrkande, kunde jag icke behöfva upptaga kammarens långt framskridna tid, men det är dock en enda punkt, som jag skall be att få bemöta.

Det har många gånger yrkats, att försäljning skall ske af sådana delar af kronoegendomar, som äro afsides belägna från hufvudgården och lämpa sig för småbruk. Jag vet icke, hvarför man i detta fall skulle frångå denna grundsats. Dessa jordar lämpa sig synnerligen väl för afskiljande. De ligga långt från hufvudgården, och om de skulle brukas under denna, skulle kräfvast dyrbara byggnader.

Jag har ingenting vidare att tillägga, då intet yrkande blifvit gjordt.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

*Om kontroll
å handeln
med fond-
papper.*

Föredrogs ånyo Första kammarens första tillfälliga utskotts den 31 sistlidne mars och den 1 innevarande april bordlagda utlåtande, nr 9, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om kontroll å handeln med fondpapper.

Uti en inom Andra kammaren af herr *Åkerlund* väckt och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion (nr 283) hade hemställts, »att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta taga under öfvervägande, huruvida och på hvad sätt det allmänna bör anordna verksam kontroll till förekommande af det ocker och andra missbruk, som alltmera kommit till synes vid

handel med aktier och andra så kallade fondpapper samt förelägga Riksdagen förslag till härför erforderliga åtgärder.

Nämnda utskott hade i afgifvet utlåtande hemställt, att Andra kammaren ville i anledning af herr Åkerlunds förevarande motion för sin del besluta, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida och i hvad mån landets börsförhållanden borde och kunde i vidsträcktare mån än hittills regleras från det allmännas sida, samt därefter för Riksdagen framlägga förslag i ärendet, därest detta öfvervägande därtill kunde gifva anledning.

*Om kontroll
å handeln
med fond-
papper.
(Forts.)*

Sedan Andra kammaren bifallit sitt utskotts ifrågavarande hemställan, hade ärendet delgifvits Första kammaren, som hänvisat det samma till behandling af sitt första tillfälliga utskott; och hade sistnämnda utskott i nu föredragna utlåtande på anförda grunder hemställt, att Första kammaren icke måtte biträda Andra kammarens i ärendet fattade beslut.

Herr Danström: Såsom framgår af den utredande motivering, som förebragts af Första kammarens första tillfälliga utskott, har den inhemska handeln med hufvudsakligen svenska värdepapper på senare tid blifvit, i stort sedt, ganska tillfredsställande ordnad genom lagstiftning och kontrollföreskrifter, hvilka, om så befinnes behöfligt, kunna kompletteras af Kungl. Maj:t. Att, då så är, skrifva till Kungl. Maj:t om en effektivare kontroll af våra börsförhållanden, synes skäligen onödigt och meningslöst, i synnerhet då man icke kan angifva ens i hvilken riktning en ytterligare reglering af dessa förhållanden skall gå.

Det synes mig emellertid, som om de mycket skarpa och starka ord, motionären användt i sin framställning, när han talar om aktiejobb och börsjobb m. m., kunde ha en annan adress än den Andra kammarens utskottsbetänkande synes angifva.

Det förekommer nämligen periodvis, särskildt i landets södra delar, en handel eller rättare en gårdfarihandel med s. k. värdepapper, hvilken, oberoende af alla börsförhållanden och all kontroll, torde kunna förtjäna den hårda dom, motionären faller. För någon tvifvelaktig bankirfirmas i Köpenhamn eller Hamburg räkning utbjudas under lysande förespeglingar till godtrogne och vinstlystne svenskar af kringresande agenter, mest danskar, mer eller mindre värdelösa utländska aktier och obligationer, företrädesvis amerikanska järnvägs- och guldgrufveaktier, hvarjämte lockbeten utläggas för s. k. terminsspel i handelsvaror, som noteras å utländsk börs. Här torde motionärens uttalande träffa in, att »en mängd arbetets och försakelsens barn rent af lockas att nedlägga sina surt förvärfvade sparpennningar uti papper, hvilka äro bra litet värda för dem, hvilka icke förstå sig på sådana och därigenom mängen gång bringas till tiggarsstafven».

Det kan icke gärna ifrågasättas och torde välla mycket stora svårigheter, om staten och dess myndigheter skulle uppträda såsom förmyndare för alla obetänksamme och lättrogne medborgare, som inlåta sig på dylika affärer, men det synes vara af vikt, att från det

*Om kontroll
å handeln
med fond-
papper.
(Forts.)*

allmännas sida ägnas något större uppmärksamhet åt denna smygande och försåtliga trafik, i all synnerhet som därigenom framkallas ett icke ringa tillflöde till den alltjämt svällande, strida ström af svenska penningar, hvilken, utan någon motsvarande valuta, år efter år går till utlandet till följd af utländska lotteriers lockelser.

Herr talman, jag har naturligtvis intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll Första kammaren hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående ändrad lydelse af § 7 i nådiga aflöningsreglementet för tjänstemän vid statens järnvägar den 15 november 1907;

2:o) angående anordnande af farled mellan Storvindeln och Nedre Gautstråk;

3:o) angående om- och tillbyggnad af Stockholms hospital m. m.;

4:o) angående understöd åt officers- och underofficerskårer, hvilka åsamkas förlust i afseende å en del dem tillhöriga byggnader å mötesplatser; och

5:o) angående inlösen af en underofficerskåren vid Gottlands infanteriregemente tillhörig byggnad å Visborgs slätt.

Föredrogos och hänvisade till bankoutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående tilläggs pension å allmänna indragningsstaten åt förre stockmakaren T. F. Lund; och

2:o) angående pension å allmänna indragningsstaten åt sergeanten af första klassen vid Karlskrona grenadjärregemente Ernst Hjalmar Hultstrand.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till stadga om skjutsväsendet; och

2:o) angående visst undantag från gällande bestämmelser om tiden för skjutsentreprenader.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 52, i anledning af väckt motion om förslag till ändrad lydelse

af 3 § 6 mom. i förordningen angående mantalsskrifning den 6 augusti 1894; och

nr 53, i anledning af väckt motion om utsträckning i visst afseende af Kungl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet att meddela förbud mot försäljning af brännvin.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets memorial och utlåtanden:

nr 38, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens sjätte hufvudtitel,

nr 39, med anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut angående en punkt i statsutskottets utlåtande nr 34 i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående sådana utgifter för kapitalökning, som afse statens affärsverksamhet, samt i ämnet väckta motioner,

nr 40, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande af postverkets stat för driftkostnader år 1912 samt i ämnet väckta motioner, och

nr 41, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmande af telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1912; äfvensom

jordbruksutskottets utlåtanden och memorial:

nr 72, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa delar af förra sergeantsbostället Erska nr 3 Östergårdens och nr 4 Bergsgården i Älfsborgs län,

nr 73, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra kvartermästarbostället Häggestad nr 2 Norrgård i Östergötlands län,

nr 74, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två lägenheter från förra sergeantsbostället Malmberga nr 1 jämte Lilla Eskedalen nr 2, ett torp, i Södermanlands län,

nr 75, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två områden från förra härads höfdingbostället Välluf nr 1 i Malmöhus län,

nr 76, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af ett område från förra regementskvartermästarbostället Köpinge nr 23, 36 och 40 i Kristianstads län,

nr 77, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande till landbruksakademien af visst område å kungl. Djurgården,

nr 78, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckt motion om skrifvelse Kungl. Maj:t angående sådan ändring af grunderna för vägs kattens beräkning, att vägs katt ej må kunna utdebiteras till högre belopp än behovet kräfver,

nr 79, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inställande af inköp för statens räkning utaf skogar och jordområden af kronodonationsnatur, samt

nr 80, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckt motion angående upplåtande af två lägenheter från förra predikantsbostället Tolånga nr 1 och 6 i Malmöhus län m. m.

Justerades tretton protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde;

hvarjämte, likaledes på hemställan af herr talmannen, kammaren medgaf, att de anslag, som utfärdats till sammanträdets fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 4,13 e. m.

In fidem
A. v. *Krusentjerna.*

Torsdagen den 6 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Petersson* aflemnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga proposition, till Riksdagen:

- 1:o med förslag till förordning angående biografföreställningar;
- 2:o angående pension å allmänna indragningsstaten åt f. d. professorn John Börjesons änka;
- 3:o angående viss förmån för revisionssekreterare, som utnämnes till hofrättsråd, i fråga om ålderstillägg å hofrättsrådslönen;
- 4:o angående medgifvande af restitution af stämpelafgift för viss öfverlåtelse af egendom till sällskapet till understödjande af Malmqvistska barnuppfostringsanstalten i Stockholm;
- 5:o angående beredande af löneförhöjning åt revisorerne å generaltullstyrelsens revisionsbyrå Alban Keyser och Oscar Emil Torrén;
- 6:o angående inlösen i vissa fall för statsverkets räkning af ränta å skattefrälsehemman m. m.;

7:o) angående viss ändring i öfvergångsbestämmelserna i nådiga kungörelsen den 18 juni 1910 angående aflöningsreglemente för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning; samt
8:o) angående omorganisation af navigationsskolorna.

Upplästes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, nr 54, till Konungen, om viss ändring i gällande bestämmelser angående tullbehandling af sirap.

Anmälades och bordlades jordbruksutskottets utlåtanden:
nr 69, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sådan ändring i gällande lagstiftning, att rätten till fiske göres oberoende af strandäganderätten,
nr 70, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående en undersökning om i hvad mån på kronans domäner odlad jord och bebyggda lägenheter få förfalla m. m., samt
nr 71, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående reduktion i vissa fall af torp och andra lägenheter å rekognitionsskogar.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial nr 38, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens sjätte hufvudtitel.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—4.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Vid föredragning af statsutskottets under gårdagen bordlagda memorial nr 39, med anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut angående en punkt i statsutskottets utlåtande nr 34 i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående sådana utgifter för kapitalökning, som afse statens affärsverksamhet, samt i ämnet väckta motioner, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringsproposition.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran statsutskottets sistlidne dag bordlagda utlåtanden nr 40 och 41 äfvensom jordbruksutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nr 72—77.

Föredrogos och lades till handlingarna jordbruksutskottets under gårdagen bordlagda memorial:

nr 78, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående sådan ändring af grunderna för vägskattens beräkning, att vägskatt ej må kunna utdebiteras till högre belopp än behovet kräfver,

nr 79, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående inställande af inköp för statens räkning utaf skogar och jordområden af kronodonationsnatur, samt

nr 80, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om väckt motion angående upplåtande af två lägenheter från förra predikantsbostället Tolånga nr 1 och 6 i Malmöhus län m. m.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående biografföreställningar.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga proposition till Riksdagen angående pension å allmänna indragningsstaten åt f. d. professorn John Börjesons änka.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående viss förmån för revisionssekreterare, som utnämnes till hofrättsråd, i fråga om ålderstillägg å hofrättsrådslönen;

2:o) angående medgifvande af restitution af stämpelafgift för viss öfverlåtelse af egendom till sällskapet till understödjande af Malmqvistska barnuppfostringsanstalten i Stockholm;

3:o) angående beredande af löneförhöjning åt revisorerne å generaltullstyrelsens revisionsbyrå Alban Keyser och Oscar Emil Torrén;

4:o) angående inlösen i vissa fall för statsverkets räkning af ränta å skattefrälsehemman m. m.;

5:o) angående viss ändring i öfvergångsbestämmelserna i nådiga kungörelsen den 18 juni 1910 angående aflöningsreglemente för tjänstemän vid tullverkets lokalförvaltning samt kust- och gränsbevakning; samt

6:o) angående omorganisation af navigationsskolorna.

Justerades sju protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att jordbruksutskottets utlåtanden nr 69—71 skulle sättas främst på föredragningslistan till morgondagens sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,20 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Fredagen den 7 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 31 nästlidne mars.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande nr 20, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af §§ 6 och 17 i förordningen om kommunalstyrelse i Stockholm den 23 maj 1862;

statsutskottets utlåtanden:

nr 42, i anledning af Kungl. Maj:ts dels i statsverkspropositionen och dels i särskild proposition gjorda framställningar om tillförande af medel till fonden för rederinäringens understödjande, samt

nr 43, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag till Trollhättans kommun såsom ersättning för mistning af beskattningsföremål på grund af statens öfvertagande af Trollhätte kanalbolags egendom och verksamhet samt en i ämnet väckt motion, äfvensom

bevillningsutskottets memorial nr 20, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning af väckt motion om ändring i 4 § af förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 55, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 11 § i lagen angående äganderätt till skrift, och

nr 56, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående fullt genomfördt kommunalt veto beträffande försäljning af vin och öl.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran jordbruksutskottets under gårdagen bordlagda utlåtanden nr 69—71.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtande nr 40, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande af postverkets stat för driftkostnader år 1912 samt i ämnet väckta motioner.

*Om anslag
till postver-
kets drift-
kostnader
m. m.*

Punkten 1.

I en till Riksdagen den 13 januari 1911 aflåten, till statsutskottets förberedande behandling öfverlämnad proposition (nr 6) hade Kungl. Maj:t, under åberopande af bifogadt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för samma dag föreslagit Riksdagen dels medgifva, att den å postverkets pensionsstat för år 1911 upptagna pension till f. d. postexpeditören H. A. Lagerström å 800 kronor måtte från och med år 1912 höjas med 325 kronor och sålunda från och med nämnda år från samma stat utgå med ett årligt belopp af 1,125 kronor; att biträdande postexpeditören Paul Olsson Wahrenman måtte äga att under sin återstående listtid å postverkets pensionsstat uppbära ett årligt understöd af 1,200 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken entledigande ur postverkets tjänst blefve honom meddeladt; samt att förre postföraren Anders Johan Eriksson måtte å samma stat tilldelas ett årligt understöd af 120 kronor att till honom utbetalas från och med 1911 års början; dels ock bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1912, förslagsvis, till 22,400,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen.

I sammanhang med föreliggande ärende hade utskottet till behandling förehaft en inom Andra kammaren af herr *J. Tynell*, med instämmande af herrar *O. H. Waldén*, *A. Thylander* och *L. G. Broomé* väckt motion (nr 195), däri hemställts, att Riksdagen måtte besluta, att antalet ordinarie postvaktmästare och postiljoner i 1912 års stat måtte bestämmas till 1,700 i stället för af Kungl. Maj:t föreslagna 1,625 samt att aflöningsstaten måtte höjas i enlighet därmed.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda grunder hemställt, att Riksdagen måtte

a) medgifva,

att den å postverkets pensionsstat för år 1911 upptagna pension till f. d. postexpeditören H. A. Lagerström å 800 kronor måtte från och med år 1912 höjas med 325 kronor och sålunda från och med nämnda år från samma stat utgå med ett årligt belopp af 1,125 kronor;

att biträdande postexpeditören Paul Olsson Wahrenman måtte äga att under sin återstående lifstid å postverkets pensionsstat uppbära ett årligt understöd af 1,200 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken entledigande ur postverkets tjänst blefve honom meddeladt; samt

att förre postföraren Anders Johan Eriksson måtte å samma stat tilldelas ett årligt understöd af 120 kronor att till honom utbetalas från och med 1911 års början; äfvensom

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med afslag å herr Tynells förevarande motion, bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1912, förslagsvis, till 22,400,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen.

Reservation hade afgifvits af herr *J. T. Larsson*, friherre *J. C. Beck-Friis*, samt herrar *A. Ekman*, *K. V. Rydén*, *J. J. Byström*, *A. C. Lindblad* och *C. G. Thor*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen måtte

a) medgifva,

att den — — — — — 1911 års början;

b) i anledning af Kungl. Maj:ts framställning och herr Tynells förevarande motion bestämma postverkets anslag till driftkostnader för år 1912, förslagsvis, till 22,412,600 kronor att utgå direkt af postmedlen.

Friherre Beck-Friis, Johan: Utom den ordinarie tjänstepersonal vid postverket, som i dagligt tal kallas postbetjänte, tjänstgör ständigt ett antal s. k. biträdande postbetjänte, hvilka i det allra närmaste hafva samma tjänstgöring som de ordinarie och full sysselsättning inom postverket. Den kommission, som för några år sedan var samlad för att yttra sig öfver löneförhållandena och vissa organisationsfrågor inom postverket, gjorde då också en beräkning öfver den tid, som man ansåg, att en biträdande postbetjänt skulle gå, innan han blef antagen till ordinarie, och kommissionen fann denna tid om möjligt böra begränsas till fyra år. Det var meningen, att generalpoststyrelsen och förmännen inom postverket under dessa fyra år skulle få tillfälle att lära känna dessa biträdande tjänstemän och se, om de lämpade sig till ordinarie tjänstemän i postverket. Man ansåg således att fyra år var en lämplig pröfningstid, och jag tror, att äfven generalpoststyrelsen biträdt denna kommitténs uppfattning.

Fråga har sedermera uppstått, huru pass nära dessa fyra år böra begränsas. Generalpoststyrelsen har hemställt och Kungl. Maj:t har i sin för Riksdagen framlagda proposition föreslagit, att i år 150 biträdande posttjänstemän, hvilka alla tjänstgjort såsom biträdande öfver 4 år, skola uppflyttas till ordinarie. Uti en enskild motion har emellertid föreslagits, att utöfver de af Kungl. Maj:t föreslagna 150 ytterligare 75 biträdande posttjänstemän skola uppflyttas till ordinarie, och

*Om anslag
till postver-
kets drift-
kostnader
m. m.
(Forts.)*

*Om anslag
till postver-
kets drift-
kostnader
m. m.
(Forts.)*

motionären stöder sig härvid på, att äfven dessa 75 tjänstgjort såsom biträdande längre än fyra år. Man kan emellertid icke säga, att, därför att det i kommitténs betänkande uttalats, att tiden om möjligt bör begränsas till 4 år, man därigenom fastslagit, att det skall vara precis fyra år, utan man har tänkt sig, att man icke skulle låta denna tid alltför mycket öferskridas. Om motionärens förslag bifalles, blir följden, att nästan alla, som tjänstgjort öfver fyra år skulle bli ordinarie, och detta har utskottet icke vågat sig på. Ty under ett års lopp blir det alltid extra afgang, och man bör då se till, att det finnes mogna karlar att befordra till ordinarie, men detta riskerar man, om man går så långt, som motionären tänkt sig. Om man däremot i stället för de af motionären föreslagna 75 uppflyttar till ordinarie ytterligare ett femtiotal biträdande postbetjänte, kommer man icke längre än till sådana, som tjänstgjort fyra år och tre månader, och det finnes alltså ett tillräckligt antal att under nästa år befordra utan att man behöfver riskera, att tiden för deras tjänstgöring såsom biträdande understiger 4 år.

Jag har hört mig för, hvarför generalpoststyrelsen icke velat föreslå 200 att uppflyttas till ordinarie, och fått till svar, att generalpoststyrelsen tänkt sig, att ett lika antal för hvarje år skulle uppflyttas, och därför uppgjort en viss skala. Det är således en viss princip generalpoststyrelsen vill följa, och detta kan ju låta mycket tilltalande, men det torde väl vara rättvisast mot dessa postbetjänte, om de finge blifva ordinarie, sedan de gått sin prøfvotid till slut och befunnits lämpliga.

Den ekonomiska sidan af saken är af mycket liten betydelse, ty skillnaden mellan deras inkomster såsom biträdande och deras lön såsom ordinarie är endast ett par hundra kronor. Men däremot är det helt naturligt för dessa biträdande tjänstemän en stor fördel, om de så tidigt som möjligt komma upp på ordinarie stat, och det synes mig därför, som om den princip generalpoststyrelsen velat följa borde få falla inför den billighetsprincipen, att, då de i alla fall skola uppföras på ordinarie stat, detta kunde få ske så tidigt som möjligt, under förutsättning att den föreskrifna prøfningstiden därigenom icke afkortas. Att generalpoststyrelsen, om i år 200 biträdande postbetjänte flyttades upp till ordinarie, ett kommande år skulle få föreslå färre och ett annat år ett något ökad antal till uppflyttning, kan jag icke anse medföra några egentliga olägenheter. Det är ju egentligen endast en räknefråga, och antalet blir nog lätt att beräkna vid det årliga uppgörandet af förslag till postverkets stat. Jag anser således, att ur billighetssynpunkt, och utan att någon som helst orättvisa begås, Riksdagen har skäl att så till vida biträda den väckta motionen, att 200 biträdande postbetjänte, i stället för af generalpoststyrelsen föreslagna 150, uppflyttas på ordinarie stat.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr statsrådet greve Hamilton: Såsom den siste talaren mycket riktigt anmärkte, har denna fråga ur ekonomisk synpunkt icke någon vidare betydelse. Däremot är den, enligt min tanke, ganska viktig i principiellt hänseende, och därvid är nog förhållandet det, att

Kungl. Maj:t, generalpoststyrelsen och, enligt hvad jag förmenar, äfven Riksdagen sett saken från en helt annan synpunkt än reservanterna.

Då frågan om postverkets omorganisation senast var föremål för behandling, anmärkte den kommitté, som hade frågan om hand, bland andra missförhållanden vid postverket äfven den oriktiga relation, i hvilken antalet ordinarie och extra ordinarie tjänstemän stode till hvarandra. Det hade så småningom blifvit ett alldeles ovanligt utsträckt extraordinariesystem inom både generalpoststyrelsen och postverket i öfrigt. Kommittén föreslog därför inrättande af ett betydligt ökad antal ordinarie befattningar, och såväl Kungl. Maj:t som Riksdagen följde kommittén i de riktlinjer, som anvisats. Men därtill framhöll kommittén, att beträffande ett verk, som är stadt i oafbruten utveckling och till följd däraf oafbrutet behöfver ökad arbetskraft, man måste akta sig för att återigen följa den gamla seden att alltför mycket använda extraordinarie tjänstemän och att därför de ordinaries antal borde följa med verkets utveckling.

Såsom den siste ärade talaren mycket riktigt anmärkte, verkställde kommittén en beräkning om huru länge, under förutsättning att postverkets verksamhet icke komme att högst betydligt ökas, de extraordinarie inom de olika graderna skulle behöfva vänta på att blifva ordinarie, och man kom därvid till det resultat, att det blef olika år för olika grader. Beträffande den tjänstemannaklass, som här är fråga om, uttalade kommittén — jag tror icke, att uttrycket var, att de »om möjligt» skulle befordras efter 4 år — att deras tid såsom extra ordinarie »i allmänhet» skulle kunna begränsas till 4 år. Men såväl regeringen som Riksdagen, när den upptog frågan till behandling, underströko mycket kraftigt att det fanns en annan princip, som icke finge lida afbräck genom den beräkningsgrund man fastslagit, och det var, att ökningen icke finge ske i vidare mån, än som kräfdes af ämbetsverkets behof af arbetskrafter. För ett par år sedan tillät jag mig uttala, att man noga bör akta sig för att fastslå något slags rätt för de extra ordinarie att inom viss tid blifva befordrade till ordinarie, enär hvarken Kungl. Maj:t eller Riksdagen har något slags befogenhet att hindra anställandet af extra ordinarie. Generalpoststyrelsen har nämligen rättighet att efter godfinnande anställa extra ordinarie tjänstemän, och om man under sådana förhållanden skulle fastslå såsom en rättighet för de extra ordinarie tjänstemännen att efter viss tid blifva befordrade till ordinarie, vore man inne på en ganska farlig väg. Redan samtidigt som omorganisationen af postverket var före, kom till synes den princip, som nu för första gången slår igenom i reservationen, nämligen att det skulle fastslås, att de extra ordinarie på grund af det uttalande, som gjorts af kommittén, tillförsäkrats rätt att efter viss tids tjänstgöring såsom extraordinarie blifva befordrade till ordinarie, men mot denna princip hafva både Kungl. Maj:t och Riksdagen hittills skarpt reagerat. De fyra åren äro icke annat än en beräkningsgrund för att komma till klarhet om, i huru stor utsträckning de ordinaries antal för närvarande behöfver ökas.

Jag tror, som sagdt, att frågan i ekonomiskt hänseende är af ganska liten vikt, men den princip man söker göra gällande och som arbetat sig fram i reservationen är ganska farlig. Ty skall man gå

*Om anslag
till post-
verkets drift-
kostnader
m. m.
(Forts.)*

*Om anslag
till post-
verkets drift-
kostnader
m. m.
(Forts.)*

på den vägen att man säger, att biträdande postvaktmästare och postiljoner, på grund af hvad kommittén uttalat, fått sig tillförsäkrad rätten att efter fyra års tjänstgöring blifva ordinarie, förstår jag icke, hvarför denna princip skulle tillämpas endast beträffande dem. Den borde i så fall tillämpas i hela statsförvaltningen. Generalpoststyrelsen har efter mycket noggranna undersökningar kommit till det antal, som behöfver uppflyttas, och framhållit, att, om dess förslag vinner bifall, ökningen för hvarje år kommer att blifva likformig. Man behöfver icke öka språngvis, utan med 150 om året. Jag tycker, att detta är en ganska god princip och tror det vara mycket önskvärdt, om Riksdagen ännu en gång, för tredje gången efter hvad jag tror, ville understryka, att detta försök att fastslå fyra år såsom den tid, efter hvilken de extra ordinarie postbetjante skulle hafva rätt att blifva befordrade till ordinarie, icke kan godkännas.

Herr Larsson, Jacob: Herr civilministern förmenade, att i reservationen skulle ligga uttryckt ett slags princip om en ovillkorlig rätt för de extra ordinarie posttjänstemännen att efter fyra år vinna befordran till ordinarie, och jag anser mig därför skyldig att, då jag deltagit i reservationen, tillkännagifva, att någon sådan princip, enligt mitt förmenande, alldeles icke uttalats i reservationen. Då herr statsrådet talade om ordinarie och extra ordinarie tjänstemän och påpekade, att, om extra ordinarie tjänstemän till så stort antal, som reservanterna föreslagit, blefve uppflyttade till ordinarie, detta skulle medföra vissa betänkligheter framför allt därför, att hvarken Kungl. Maj:t eller Riksdagen hade något att säga i fråga om anställande af extra ordinarie tjänstemän, vill jag säga, att jag icke alls kan finna, att några sådana betänkligheter i detta fall föreligga. Vi få nämligen göra en bestämd skillnad mellan olika slag af extra ordinarie tjänstemän. De, som det här är fråga om att uppflytta till ordinarie, äro biträdande tjänstemän med fasta arfvoden, d. v. s. tjänstemän, hvilka under alla förhållanden äro behöfliga för verkets skötsel. De hafva full tjänstgöring i likhet med de ordinarie, och det är sålunda icke fråga om att med en enda man öka det antal, som ovillkorligen måste tagas i anspråk för verkets behof. Det anställes nog icke flere sådana tjänstemän, än som är behöfligt. Man får väl nämligen antaga, att det förbjuder sig själf, att generalpoststyrelsen skulle till biträdande tjänstemän med fasta arfvoden antaga större antal, än som för ändamålet erfordras. Vi hafva däremot en annan klass af extra ordinarie tjänstemän i postverket, nämligen den stora gruppen af reservpostbetjante, som stå till postverkets förfogande. Dessa hafva icke fasta arfvoden, utan få betaldt i mån af tjänstgöring och inkallas till tjänstgöring, då på grund af de ordinarie tjänstemännens semester eller af annan anledning de behöfva tagas i anspråk. Om sådana extra ordinarie tjänstemäns uppflyttning till ordinarie är här icke alls fråga. Då man talar om en uppflyttning till ordinarie efter fyra års anställning såsom extra, är detta därför i viss mån missledande, ty alla, som antagits till biträdande tjänstemän, hafva under en följd af år tjänstgjort i postverket såsom reservtjänstemän, och denna tjänstgöring kan, enligt hvad som uppgifvits, variera mellan tre och sex år. Redan här är sålunda en

ganska lång föregående tjänstgöring, innan den extra ordinarie tjänstemannen antages till biträdande med fast arvode, och jag har därför, som sagdt, mycket svårt att finna, att några sådana betänkligheter, som af herr statsrådet uttalats, verkligen skulle föreligga.

Här är fråga om två principer. Den ena är, att man icke bör språngvis öka antalet ordinarie tjänstemän, utan att det bör ske någorlunda jämnt, och detta är ju ganska lämpligt. Den andra principen omnämnes på sid. 9 i den kungl. propositionen, där det såsom ett skäl till att man icke språngvis bör uppflytta extra ordinarie tjänstemän till ordinarie anføres, att sådant skulle leda till ojämnheter i befordringsmöjligheter, därigenom att tiden för anställning såsom extra tjänsteman kunde blifva afsevärdt längre för den ene än för den andre, och jag tror, att detta är en princip, som är väl så viktig som den, att man årligen bör till ordinarie uppflytta ett ungefär lika antal biträdande tjänstemän. Om, såsom det här är påvisadt, genom en sådan åtgärd det blir högst betydande ojämnheter i fråga om befordringsmöjligheter för dessa biträdande tjänstemän, så skapar man anledningar till missnöje, som icke kunna sägas vara oberättigade, och jag undrar, om icke just i statens eget intresse det är skäl att befordra dessa *biträdande*, således redan hos postverket i *ständig tjänstgöring* varande extra tjänstemän, till ordinarie på sådant sätt, att det blir ungefär lika befordringsförhållanden för personalen. Mig synes detta vara ett intresse, som mer än väl kan uppväga den ojämnhet, som i fråga om antalet befordrade skulle uppstå, om man ena året till ordinarie uppflyttade ett något större och andra året ett något mindre antal biträdande tjänstemän. I ekonomiskt afseende spelar denna sak icke någon stor roll. Därför tror jag, att man skall icke se endast på den ena principen, utan äfven på den andra, och söka att tillgodose båda principerna, och icke den ena på den andras bekostnad. Jag tror, att man vinner detta, om man bifaller reservationen, och därför yrkar jag bifall till densamma.

Herr vice talmannen: Ehuru jag förmodar, att, sedan man här hört, hvad herr statsrådet anfört, det icke skall råda någon tvekan om att bifalla utskottets förslag, och ehuru jag icke har något egentligt att tillägga, utöfver hvad herr statsrådet anförde, anser jag mig böra säga några ord på statsutskottets vägnar, i synnerhet som herr statsrådet vädjade till oss, att det måtte från Riksdagens sida understrykas, att Riksdagen har samma uppfattning nu, som den har uttalat vid föregående tillfällen.

Förmodligen blef ingen af herrarne öfvertygad af den siste talarens egentliga skäl, att man skulle skilja mellan extra ordinarie biträdande tjänstemän och andra extra tjänstemän, ty här är fråga om extra ordinarie eller ordinarie tjänstemän, och äfven de biträdande äro extra ordinarie. Kommittén, som uppgjorde löneregleringen för poststaten, uttalade önskvärdheten af, att dessa tjänstemän i allmänhet skulle befordras till ordinarie efter ungefär fyra års tjänstgöring, men det fastslogs hvarken af kommittén, Riksdagen eller Kungl. Maj:t, att detta skulle vara en regel, än mindre att det skulle vara en rätt, på hvilken man kunde åberopa sig från tjänstemännens sida för att

Om anslag
till post-
verkets drift-
kostnader
m. m.
(Forts.)

*Om anslag
till post-
verkets drift-
kostnader
m. m.
(Forts.)*

blifva uppflyttad på ordinarie stat. Nu framhöllo herr Larsson och friherre Beck-Friis, att icke heller de ville fastslå detta såsom en ovillkorlig rätt. Sålunda äro vi ense om, att detta är icke någon rätt och icke bör fastslås såsom någon rätt eller såsom en regel. Det kan emellertid icke nekas, att om Riksdagen nu bifaller reservationen, så har den, om också icke rent af lagfäst denna befordringsrätt såsom regel, åtminstone gifvit en liknande betydelse åt sitt beslut, då här icke anförts något annat skäl för reservationen, än att de ifrågavarande extra ordinarie tjänstemännen tjänat i fyra år. Detta är det betydelsefulla i denna fråga, och den skall således icke underskattas. För min del anser jag den vara synnerligen viktig, ty om det skall gälla om de tjänstemän, hvarom här är fråga, att de skola hafva berättigade anspråk på att bli befordrade till ordinarie efter fyra års tjänstgöring, så säger jag liksom herr statsrådet: hvarför skall icke detta gälla om liknande tjänstemän i alla våra verk? Men att man icke bör fastslå något visst antal år, efter hvilkas förlopp de extra med bestämdhet skulle blifva uppflyttade på ordinarie stat, måtte väl vara alldeles tydligt, om man tänker på verkets gagn, ty, om det är fastslaget, att de extra tjänstemännen efter fyra års tjänstgöring skola blifva befordrade till ordinarie, kan man bli nödsakad att befordra ganska många, som, om de icke äro alldeles odugliga, dock äro mindre lämpliga. Har man nämligen fått såsom en rätt att blifva ordinarie efter fyra år och man icke blir det, börjar man naturligtvis att klaga, och då hafva myndigheterna mycket svårt att försvara sin åtgärd, om de icke ha ett bestämdt tjänstefel att åberopa. Sålunda, för verkets gagn synes det mig vara alldeles klart, att man icke bör på denna väg fastslå såsom regel, hvad nu i reservationen påyrkats.

Vidare synes det mig vara alldeles tydligt, att ett så stort verk som postverket bör skötas på sådant sätt, att de, som där hafva styret, också hafva ansvaret därför och få bestämma i en sådan fråga som denna. Icke kan det vara lämpligt, att en enskild riksdagman kommer och blandar sig i poststyrelsens bestämmanderätt öfver huru många ordinarie vaktmästare skola finnas inom postverket? Om generalpoststyrelsen sagt, att det skall vara 150, som böra flyttas upp till ordinarie, är det icke lämpligt, att en enskild motionär säger, att det skall vara 225. Är det rimligt att lyssna till sådant yrkande? Mig förekommer det vara alldeles orimligt, att någon skall kunna tillstyrka en sådan motion äfven i den modifierade form, hvari reservanterna framställt den. Det måtte väl vara närmast generalpoststyrelsens sak att bestämma, huru många ordinarie lägre posttjänstemän äro behöfliga, och då man har hört, att generalpoststyrelsen gjort upp en plan för framtiden, att deras antal årligen skall ökas med 150, så måste detta erkännas vara en ganska vacker utsikt till befordran från extra till ordinarie. Då bör man icke komma och klaga öfver obillighet, så mycket mindre som det i alla händelser icke kan vara fråga om mer än omkring ett halft års ytterligare tjänstgöring såsom extra.

Slutligen kommer härtill, såsom herr statsrådet anförde, att till extra ordinarie tjänstemän kunna antagas så många som helst. Skall då Riksdagen, när man vet, att det kan antagas så många extra ordinarie tjänstemän som helst utöfver hela landet, säga, att efter fyra

års tjänstgöring skola alla dessa extra blifva ordinarie? Mina herrar! Det förvånar mig, att man kunnat yrka bifall till något sådant. Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

*Om anslag
till post-
verkets drift-
kostnader
m. m.
(Forts.)*

Herr Larsson, Jacob: Den osedvanliga styrka och den flykt, hvarmed vice talmannen tog till orda mot oss reservanter, om hvilka han tyckte, att det var högst märkvärdigt, att vi kunde yrka bifall till något sådant, som i reservationen angifvits, skulle nästan tyda på, att det rörde en mycket riksviktig angelägenhet i stället för en i det stora hela ganska liten lämplighetsfråga. Jag begärde ordet därför, att herr vice talmannen syntes med all den pondus och all den auktoritet, hvaröfver han förfogar, hafva sökt göra gällande den föreställningen, att det här vore fråga om att till ordinarie uppflytta extra ordinarie tjänstemän efter blott fyra års extra tjänstgöring. Nej, mina herrar, så är det icke. Trots vice talmannens påstående, att det här gäller extra ordinarie tjänstemän och ordinarie tjänstemän och ingenting annat, så tillåter jag mig vidhålla, att det råder en mycket stor skillnad mellan den ena och den andra klassen af extra ordinarie tjänstemän. Icke en enda af dessa extra ordinarie, som det här är fråga om att befordra, har gått så kort tid i postverkets tjänst som fyra år. Till dessa fyra år måste man ovillkorligen lägga den tid, de tjänstgjort i postverket som reservbetjante. Den vanliga tiden, som skulle erfordras för uppflyttning till ordinarie, är fyra år plus tre år, det vill säga sju år, men stundom ända till tio år. Jag tror, att det komme att blifva mellan sju och tio år, som de finge stå såsom extra. Jag hemställer då, om det kan anses vara så klandervärdt, att man vill försöka åt personer i statens tjänst bereda tillfälle att få ordinarie anställning vid en lefnadsålder af omkring 30 år. Vi hafva här så många gånger hört talas om i annat sammanhang, att man bör ställa det så, att man bör bereda tillfälle att vid något så när tidig lefnadsålder bilda familj, men det målet når man icke genom att till så pass sen lefnadsålder som trettio år undanskjuta uppflyttningen på ordinarie stat af extra tjänstemän.

Vidare var det en annan sak, som på det högsta upprörde herr vice talmannen. Det var nämligen den, att man ville på enskild motionärs framställning ändra det antal tjänstemän, som skulle uppflyttas till ordinarie enligt generalpoststyrelsens förslag, och att detta skulle vara på sätt och vis ett ingrepp i poststyrelsens befogenhet. Nej, mina herrar! Skola vi följa de principer, som vice talmannen här ville fastslå, då kunna vi först som sist upphöra att i Riksdagen besluta om lönerogleringar och fastställa antalet för någon som helst i statens tjänst anställd personal.

Friherre Beck-Friis, Johan: På grund af det yttrande, som herr vice talmannen nyss hade, vill jag blott säga, att från så stora synpunkter, som han anlade, hade jag alldeles icke tänkt mig den här frågan, men orsaken, hvarför herr vice talmannen lade så stora synpunkter på den, var alldeles tydligt den, att herr vice talmannen blandat ihop reservpostbetjante och biträdande postbetjante. Jag vågar nästan tro, att äfven herr statsrådet gjorde samma fel, ty både herr

*Om anslag
vill post-
verkets drift-
kostnader
m. m.
(Forts.)*

statsrådet och herr vice talmannen sade nämligen, om jag uppfattade yttrandena riktigt, att här kunna anställas så många extra ordinarie tjänstemän som helst, och dessa skulle då kunna göra anspråk på att efter fyra år befordras till ordinarie. Vore så fallet, skulle jag alldeles icke hafva varit med om reservationen, men så är icke förhållandet, ty de biträdande tjänstemännen, som antagas af generalpoststyrelsen, äro jämnt så många, som behövas för den dagliga tjänstgöringen i posten. De öfriga, som inskrifvas och få tjänstgöra vid behof, kallas för reservtjänstemän, och om dem har det icke varit tal. Hade det varit tal om att på detta sätt flytta upp reservtjänstemännen — de kallas visst för reservpostvaktmästare — som själfmant få skriva in sig i postverket och blifva inkallade till tjänstgöring, när de behövas, skulle jag aldrig hafva varit med därom, men nu gäller det endast biträdande tjänstemän, som af generalpoststyrelsen äro antagna till daglig tjänstgöring. Om de stå på ordinarie eller extra ordinarie stat, ökar icke i någon som helst mån arbetskrafterna vid postverket, ty de göra samma tjänst, antingen de stå på den ena eller den andra staten. Jag skulle nästan vilja gå ut från den principen, att om man skall till ordinarie flytta upp de tjänstemän, som erfordras för att tillgodose postverkets behof af arbetskrafter, så borde alla dessa, som nu äro biträdande postvaktmästare, vara ordinarie, ty de behövas för postverket ständigt. Orsaken, hvarför de ett visst antal år skola gå såsom biträdande, är endast, att man skall få tillfälle pröfva, om de passa för tjänsten i postverket. Detta är min syn på tingen, och därför anser jag, att ett visst billighetsskäl talar för, att, när de kommit in i postverkets tjänst och gått den pröfvotid, som man ansett erforderlig och lämplig, man skulle låta dem komma upp på ordinarie stat.

Herr statsrådet greve Hamilton: Den siste talaren har framkastat den förmodan, att jag har blandat ihop extra och biträdande tjänstemän. Jag undrar, om han icke själf i allra högsta grad gjort sig skyldig därtill. När jag läser hans reservation, så finnes där icke ett enda ord om biträdande tjänstemän, men däremot talar han hela tiden om uppflyttningen till ordinarie af extra tjänstemän. Det kommer sig däraf, att, såvidt jag vet, detta uttryck »biträdande postvaktmästare» är en benämning, som från och med 1910 års början antagits af generalpoststyrelsen för sådana extra tjänstemän, som hafva fast arfvode. Då säger friherre Beck-Friis och med honom den andra reservanten: Detta är en ytterst viktig sak, ty därmed har man alldeles brutit udden af, hvad jag och vice talmannen yttrat om, att man kan anställa huru många extra tjänstemän som helst. Men, mina herrar, hvem är det, som bestämmer antalet fasta arfvoden? Det finnes ingen kontroll öfver antalet fasta arfvoden, utan det bestämmes, såvidt jag vet, af generalpoststyrelsen, och då måtte det vara samma sak.

För öfrigt vill jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten på, att enligt min öfvertygelse åstadkommer man icke större rättvisa genom att gå till väga på det sätt, som reservanterna yrkat, ty om man gör en massuppflyttning en gång om året och tager med alla, som kommit till fyra års tjänstgöring, så är det väl alldeles klart, att, om man icke inför den principen, att när de uppnått fyra år i tjänsten, skola

de blifva ordinarie, blir det samma ojämnhet rådande. Äfven om man företager en massuppflyttning en gång i hvarje månad, blir det olika förhållanden. Man åstadkommer icke rättvisa genom en massuppflyttning. Det blir alltid ojämnheter rådande, såvida man icke säger, att de, som gått fyra år såsom extra, skola omedelbart uppflyttas till ordinarie.

Om anslag till postverkets driftkostnader m. m.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Till hvad herr statsrådet sagt vill jag endast yttra ett par ord gentemot herr Larsson, som framhöll önskemålet, att tjänstemännen skulle kunna tidigt bilda hem och familj. Det är en mycket vacker grundsats, men den trädes icke för när genom bifall till utskottets förslag, ty här kan det endast vara fråga om ett halft år eller allra högst ett års ytterligare tjänstgöring, innan vederbörande blifva ordinarie.

Gentemot friherre Beck-Friis ber jag att få säga, att själfva hufvudgrunden i den argumentering, som jag anförde, är, att jag anser, att samma myndighet, som gör de extra tjänstemän, som han kallar för reservbejante, till biträdande, bör också föreslå, huru många af dem böra bli ordinarie tjänstemän, och att det icke bör tillkomma enskild motionär att göra detta.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare därpå, att kammaren med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla den vid punkten afgifna reservationen; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 5 och 6 innevarande april bordlagda utlåtande nr 41, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående bestämmande af telegrafverkets anslag för driftkostnader år 1912, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af jordbruksutskottets den 5 och 6 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 72, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af vissa delar af förra sergeantsbostället Erska nr 3 Östergården och nr 4 Bergsgården i Älfsborgs län,

nr 73, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af lägenheter från förra kvartermästarbostället Häggestad nr 2 Norrgård i Östergötlands län,

nr 74, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två lägenheter från förra sergeantsbostället Malmberga nr 1 jämte Lilla Eskedalen nr 2, ett torp, i Södermanlands län,

nr 75, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af två områden från förra häradshöfdingbostället Välluf nr 1 i Malmöhus län,

nr 76, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande af ett område från förra regementskvartermästarbostället Köpinge nr 23, 36 och 40 i Kristianstads län, samt

nr 77, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande till landtbruksakademien af visst område å kungl. Djurgården, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Vid förnyad föredragning af bevillningsutskottets den 4 och 5 innevarande månad bordlagda betänkande nr 16, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 25 § 4 mom. i förordningen angående beskattning af socker den 11 oktober 1907, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 4 och 5 i denna månad bordlagda utlåtanden:

nr 30, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående lagändring i syfte att samtidiga tingssammanträden i närbelägna domsagor må undvikas, och

nr 31, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående garantier för ersättnings utgående i vissa fall till vittnen, biföll kammaren hvad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

Herr *Lindblad* afgaf en motion, nr 103, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beviljande af anslag till byggnadsarbeten m. m. för flottans station i Stockholm.

Denna motion föredrogs och hänvisades till statsutskottet.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets utlåtande nr 19, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för kommuner att upplägga fonder för vissa ändamål;

statsutskottets utlåtande nr 44, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under sjätte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till sjukkasseväsendet; samt

bankoutskottets utlåtanden:

nr 23, angående förslag till ändringar i aflöningsstaten för riksbanken,

nr 24, angående ändrad lydelse af § 82 mom. 2 bankoreglementet och §§ 107 och 134 reglementet för riksgäldskontoret,

nr 25, angående ändrad lydelse af § 45 bankoreglementet, och

nr 26, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af viss del af statslån för järnvägen Borlänge—Insjön.

Justerades sex protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12,02 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Måndagen den 10 april.

Kammaren sammanträdde kl. 3 e. m.

Herr statsrådet *Swartz* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till förordning angående införsel, tillverkning och försäljning af sackarin m. m.;

2:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 5 § i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstnehafvares rätt till pension;

3:o) angående förändrad lydelse af 16 § i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897;

4:o) angående användande af öfverskott i den s. k. Djurgårdskassan till byggnads- och reparationsarbeten vid Ulriksdals slott samt för anordnande af värmeledning i vissa rum å Drottningholms slott;

5:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Ulrika Dorotea Tillman och Hedvig Sofia Tillman;

6:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skräddaren Hjalmar Ernst (Olsson) Nordin från Tunamalm i Bälinge socken;

7:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kaptenen i Jämtlands fältjägerregementes reserv Olof Lundin;

8:o) angående disposition af förra majorsbostället Hammar nr 1 i Värmlands län;

9:o) angående pension åt skrifbiträdena hos domänstyrelsen Ebba Maria Virginia Sundberg och Hedvig Mathilda Sundberg;

10:o) angående anslag till anordnande af utbildningskurser för kontrollassistenter; samt

11:o) angående Sveriges deltagande i en skandinavisk fiskeriutställning och en internationell motorutställning i Köpenhamn år 1912.

Herr statsrådet *Lindström* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående anslag för höjande af musiklifvet i Sverige;

2:o) angående anslag för ordnande och bearbetande af vissa utaf friherre Erland Nordenskiöld hopbragta etnografiska samlingar; samt

3:o) angående ny stat för folkskolläraernas pensionsinrättning m. m.

Justerades protokollet för den 1 i denna månad.

Anmäldes och bordlades:

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 19, i anledning af väckta motioner om ändring i 8 § af förordningen om inkomst- och förmögenhetsskatt den 28 oktober 1910; samt nr 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 20, 21 och 24 §§ i förordningen angående tillverkning af brännvin den 11 oktober 1907;

bankoutskottets utlåtande och memorial:

nr 27, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående understöd till förra extra bevakaren G. E. Eklöf, och

nr 28, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i vissa frågor rörande anslag under riksstatens tionde hufvudtitel;

lagutskottets utlåtande och memorial:

nr 32, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående dels reglering genom lag af arbetstiden inom handels- samt restaurang-, kafé- och hotellrörelsen, dels ock om undersökning rörande restaurangpersonals m. fi. arbetstid och arbetslokaler m. m., samt

nr 33, med föranledande af kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande lagutskottets utlåtande nr 21 i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition nr 2 med förslag till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i värnpliktslagen den 14 juni 1901, dels ock i samband därmed stående motioner; äfvensom

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

nr 5, i anledning af väckt motion om revision af de utaf öfverstyrelsen för rikets allmänna läroverk utfärdade normalbestämmelser för läroverksbyggnader, och

nr 7, med anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående afskaffande af till sjömanshusen utgående hyresafgifter m. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 7 innevarande april bordlagda utlåtanden nr 19 och 20 äfvensom statsutskottets samma dag bordlagda utlåtanden nr 42—44.

Vid föredragning af bevillningsutskottets den 7 innevarande månad bordlagda memorial nr 20, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande nr 14, i anledning af väckt motion om ändring i 4 § af förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsafgifter för särskilda förmåner och rättigheter, godkändes den i detta memorial föreslagna voteringsproposition.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran bankoutskottets den 7 i denna månad bordlagda utlåtanden nr 23—26.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående användande af öfverskott i den s. k. Djurgårds-kassan till byggnads- och reparationsarbeten vid Ulriksdals slott samt för anordnande af värmeledning i vissa rum å Drottningholms slott;

2:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter Ulrika Dorotea Tillman och Hedvig Sofia Tillman;

3:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter skräddaren Hjalmar Ernst (Olsson) Nordin från Tunamalm i Bälinge socken;

4:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter kaptenen i Jämtlands fältjägerregementes reserv Olof Lundin;

5:o) angående anslag för höjande af musiklifvet i Sverige; samt

6:o) angående anslag för ordnande och bearbetande af vissa utaf friherre Erland Nordenskiöld hopbragta etnografiska samlingar.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen.

1:o) angående ny stat för folkskollärarnas pensionsinrättning m. m.;

2:o) med förslag till lag om ändrad lydelse af 5 § i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehafvares rätt till pension; samt

3:o) angående förändrad lydelse af 16 § i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897.

Föredrogos och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts under dagen aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till förordning angående införsel, tillverkning och försäljning af sackarin m. m.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående disposition af förra majorsbostället Hammar nr 1 i Värmlands län;

2:o) angående pension åt skrifbiträdena hos domänstyrelsen Ebba Maria Virginia Sundberg och Hedvig Mathilda Sundberg;

3:o) angående anslag till anordnande af utbildningskurser för kontrollassistenter; samt

4:o) angående Sveriges deltagande i en skandinavisk fiskerieställning och en internationell motorutställning i Köpenhamn år 1912.

Vid föredragning af ett från Andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 327, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, med anledning af en inom kammaren väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan, att den till städerna under villkor af oförytterlighet donerade jord ej må afhändas städerna utan Riksdagens samtycke m. m., beslöt Första kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott nr 1.

Vid föredragning af ett från Andra kammaren ankommet protokollsutdrag, nr 328, med delgifning af nämnda kammares beslut öfver dess fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, nr 8, angående en inom kammaren väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t i fråga om hushållningssällskapens verksamhet och organisation, beslöt Första kammaren hänvisa detta ärende till sitt tillfälliga utskott nr 2.

Herr *Nyström* väckte en motion, nr 104, i anledning af Kungl. Maj:t:s proposition med förslag till utgiftsstat för postsparbanken m. m.

Denna motion föredrogs och hänvisades till statsutskottet.

Justerades åtta protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 3,27 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.

Rättelse.

i Första kammarens protokoll för den 29 mars.

Å sid. 59 rad 4 uppfifrån *står*: Stockholms stad
läs: Gäfleborgs län
